Dr. JORDAN KUNIČIĆ
dominikanac

MLADENCIMA

II izdanje

SPLIT 1961

27147

Dr. JORDAN KUNIČIĆ
dominikanac

ŽUPNI URED SV. JOSIPA
ZAGREB V.-Trakošćanska 47

MLADENCIMA

II izdanje

SPLIT 1961

Ništa ne smeta!
Prof. RAFAEL RADICA,
cenzor

Biskupski ordinarijat
Br. 1708/59.
Split, 14. X. 1959.

Neka se tiska!
Generalni vikar:
msgr. SREĆKO VUKOVIĆ

Izdao:
SAMOSTAN OO. DOMINIKANACA
SPLIT — Hrvojeva 2.

Odgovorni urednik
O. MARIJAN ZUBAK

„SRBOŠTAMPA" — Beograd, Zmaj Jovina 39

PREDGOVOR PRVOM IZDANJU

Punim pravom tražimo od vjernika, da cijene crkveno vjenčanje. Međutim, često puta krivi smo mi svećenici, da vjernici malo cijene obred vjenčanja, te se na nj ili nikako ne pripreve ili ga obave sasvim površno. To je zato, jer često ni prije obreda ni pri samom obredu vjenčanja mladencima ne naglasujemo svetost toga čina.

Trenutak ženidbenog obreda mora biti pravi vjerski doživljaj. To su trenuci napetosti duše i srca. Prijateljska, očinska riječ svećenika lako prodire do duše i srca mladenaca. To raspoloženje mladenaca, tu pripravnost zemlje za sjeme riječi Božje treba bezuslovno iskoristiti. Nikada se ne bi smjelo prepustiti, a da se mladencima ne reče nekoliko riječi o svetosti vjenčanja.

Svrha je ovih redaka u tome, da braći svećenicima na terenu posluže upravo za tu prigodu.

Zagreb, 1. listopada 1959.

Pisac

PREDGOVOR DRUGOM IZDANJU

Povoljan prijem ovog djelca sa strane braće svećenika ponukao nas je na misao, da ga ponovno objelodanimo, jer više nije bilo moguće udovoljiti narudžbama.

Ovo novo izdanje je nepromijenjeno. Izmijenili smo samo naslov. Mjesto »NAGOVORI MLADENCIMA« stavili smo samo »MLADENCIMA«. Svećenici tu knjigu darivaju mladencima kao vjenčani dar, pa taj naslov djeluje toplije i neposrednije.

Cilj je ove publikacije praktične naravi ,pa je izostavljen svaki znanstveni aparat. Tu ima 21 zanimljiv članak o svim problemima koji su potrebni mladencima, da bi sagradili sretno kršćansko obiteljsko gnijezdo.

Lijepo zahvaljujemo prof. Benediktu Sturm O. P. što je s jezične strane pregledao rukopis.

Split, siječanj, 1961.

Uredništvo

GRADITELJI SVETIŠTA

Ne znam, da li su roditelji podigli svoju ruku, da vas, pri polasku k oltaru, blagoslove. Negdje je takav običaj. Taj se običaj mora pohvaliti i obdržavati. Roditeljske se ruke dižu na blagoslov samo prigodom vrlo svečanih događaja. Vjenčanje je, bez sumnje, jedan od tih događaja.

Svećenik dočekuje taj blagoslov roditelja i dodaje mu svoj, svećenički, u ime Crkve, u ime Boga. Blagoslovljena štola kao da hoće svaki čin vaših ruku oviti dahom Božjeg blagoslova. Ako današnja mladenka, a kasnija, ako Bog blagoslovi, majka, poslije poroda dođe u crkvu, opet će je svećenik s blagoslovljenom štolom dopratiti do oltara.

Blagoslov temelja

Kada se postavlja temeljac crkvi ili kući, on se blagoslivlja. U taj se temeljni kamen stavi neki predmet, na primjer, novac ili koja povelja.

Ovaj blagoslov roditelja, svećenika, ovo blagoslivljanje prstena, ovo škropljenje vodom vaših tjelesa, nije li to blagoslov nekog temelja?

Vi stavljate temelj novom svetištu, obitelji. Kamen temeljac neke zgrade nije ništa prema ovom temelju, koji sada vi postavljate. U ovaj temelj vi stavljate nešto, što je dragocjenije od novca i zlata, a to je vaša zadana riječ, vaše obećanje, vaša zakletva.

Vi ste čuvari toga svetišta. Kada se vratite kući, zamislite da vam na ulazu u kuću stoji kerubin, sličan onome, kojega je Bog bio postavio na vrata Edena, da niko ne uđe u carstvo sreće (Gen. 3, 24). Možda će vas i opet dočekati blagoslov roditelja. Svakako, vi se sada vraćate kući kao graditelji, ču-

vari, svećenici novog svetišta, nove obitelji, kojoj danas stavljate temelje.

Vi ste kao kralj i kraljica u kraljevstvu vaše kuće, vaše buduće obitelji. Nitko ne smije napasti to vaše kraljevstvo, nitko ne smije posijati neslogu ili mržnju. Tko se usudi obeščastiti to svetište, zaslužio bi, da ga kerubin sasiječe svojim plamenim mačem i spali.

Vi ste svećenici novoga svetišta. Jest, vi sami sklapate ženidbu, preko vas silazi sakramentalna milost na vaš život i na vaše djelovanje. Vi ste zadali riječ, vi sklapate ugovor s Bogom, da ćete živjeti po njegovoj volji. Odsada ćete pokazati, kako ste shvatili tu svoju uzvišenu i svetu službu.

Na vrhu zgrade

Previše je toplo vaše srce, a da bih ga sada mogao učiniti studenijim. Previše je nemirno, a da bih ga mogao umiriti, stišati. Vi ste na gozbi srca. Dozvolite ipak, da vas podsjetim vrha te zgrade. Doći do oltara, kleknuti te zadati riječ, to nije konačna svrha vašega života. Temelji su zgrade samo početak zgrade. Kada se dogotovi krov, kada se dopre do vrha, onda je zgrada posve gotova.

Na vrhu zgrade obiteljskog svetišta, kao i na piramidi vašega života, stoji znak Svemogućega. Preko obreda vjenčanja vi se izravno stavljate u dodir s Bogom, s njim ugovarate, a ugovor s Bogom treba držati do kraja. Što On od vas traži? Da nastavite u gradnji toga svetišta, da doista stvorite obitelj. Obitelj je svrha ženidbe. Ženidba nije sama sebi svrhom. Ne sklapate ženidbu samo zato, da sklopite ženidbu, već zato, da stvorite obitelj, da dovršite to novo svetište. Bog jamči svoju pomoć, a vi jamčite ispunjenje te svoje obaveze prema Bogu i prema prirodi i prema čovječanstvu.

Božje oko na poseban način gleda na svetište obitelji. Stari su Rimljani bili pogani, ali je žrtvenik u kući zauzimao centralno mjesto; otac obitelji predvodio je molitve. Svaka kuća kod pogana imala je svoga boga-zaštitnika (Penat-Lar).

Ova praksa pogana mora zasramiti tolike, koji se ponose, da ne čame u neznanju poganstva. Obitelj, naime, po svojoj naravi predstavlja nešto sveto. Ona je prva, osnovna stanica, iz koje se razvija organizam ljudske zajednice. Radi ovog prvenstva, radi veličine u Božjim očima, vi kao čuvari-svećenici toga svetišta stičete prava, koja vam nijedna stvorena sila ne može zanijekati. A to su prava na djecu, na odgoj djece i na zajednički život, a time i na sve ono, što je potrebno za taj zajednički život.

Neka bude svetište sreće!

O da je moguće uklesati na pragove svih naših kuća natpise u kojima progovara naša narodna mudrost! Upišite barem u svoja srca ove mudre izreke: »Dom ti može nadomjestiti svijet, ali svijet ti ne će nikada nadomjestiti doma«, jer samo dom pruža sreću, koju ne može dati čitav svijet:

Sreću za ženu, jer »teško kući bez čovjeka, a ognjištu bez ogrijeva«. Žena u društvu s mužem nalazi pomoć, zaštitu, društvo do groba, sreću.

Sreću za muža, jer »dobra žena je najveće blago«. Dobra volja mladenke, mlade žene, zajedno s Božjom pomoći učinit će, da će ona, kao što je sada, biti i dalje dobra žena, dakle sreća za muža.

Sreću za djecu, »blago sinu na majčinu krilu, a narodu na ognjištu milu«. Brojne obitelji — brojan narod, propale obitelji — propao narod.

Da vam sve ovo bude lako upamtiti, imajte pred očima uzor-obitelj: Nazaretsku. Tu je brižljivi poočim Josip, tu bezgrešna Djeva-majka, tu poslušan i mudri Isus. Svatko od vas ima koga slijediti. — Ako budete nastojali nasljedovati ovu božansku obitelj, onda će i vaša obitelj biti raj na zemlji, kao što je bila Nazaretska obitelj.

Moj blagoslov neka vam bude zalog blagoslova s neba, kao vidljivi znak mojih želja za vašu vremenitu i vječnu sreću.

VELIČINA KOJA STRAŠI

Sve mi ovdje danas govori o nečemu. veličanstvenomu, uzvišenomu. Predhodila je ovaj čin duga priprava, kao što se ljudi dugo spremaju na nešto veliko. Sve je u raspoloženju kao na blagdan. Mjesto je uzvišeno: crkva, u Kristovom prisustvu, gdje oblijetaju anđeli. Prisustvuju vaši najbliži, najdraži. Ovaj svečani okvir, i ova svita čini, da sreću osjećate većom; ali vas ujedno i neko otajstvo zbunjuje. Nalazite se tako blizu oltara kao nikad do sada u životu. Blizu ste žrtveniku, pače na žrtveniku ste, jer prinosite žrtvu života u službi Bogu i čovječanstvu.

Omalovažavanje

Iz knjiga, iz kino-dvorana, iz tramvaja, iz ulica, iz razgovora dopiru glasovi, koji znače neko potcjenjivanje braka. Čuti ćete kako govore o braku kao o nekom prostom kupoprodajnom ugovoru. Pače još i gore, jer što si kupio ili prodao, ne možeš opozvati, a ženidbeni ugovor, misle, može se opozvati za najmanju sitnicu. Neki govore o braku jedino kao o sredstvu izživljavanja. Drugi se opet smatraju duhovitim, ako kažu, da je brak nužno zlo, pri kojemu dva polučovjeka pokušavaju stvoriti jednoga potpunog čovjeka.

Propovjednik ili pisac, koji bi želio isticati vrijednost i uzvišenost braka, podizati njegovu valutu, opisivati čak i otajstvenost braka, mora biti spreman, da će ga proglasiti sentimentalcem ili žrtvom mistifikacije. Tko brak smatra biserom, neka bude spreman, da će mu možda netko taj biser pogaziti, a njega još i napasti (Mat. 7, 6).

Ovo nabacivanje blatom na ono, što je po svojoj naravi sveto, izaziva čuđenje. Tko tako omalovažava brak, taj pokazuje, da u njegovoj nutrini nema sadržaja plemenitosti, jer

velike i uzvišene stvari može cijeniti te o njima može dostojno govoriti samo onaj, koji je i sam u duši velik i plemenit. Tko hoće nesmetano uvidjeti ljepotu i veličinu bračnog života, mora sa sebe otresti prašinu pokvarenosti, odreći se niskosti, svladati životinjsko u sebi.

Precjenjivanje

Bilo da omalovažavaju, bilo da precjenjuju, ljudi svakako rado pretjeruju, kad govore o braku. Mladi i neiskusni zamišljaju ženidbu kao zadnju svrhu zemaljskog opstanka, kao perivoj, sreću nad srećama. — Šaljivci reknu: Ljubav je lijepa, ali je slijepa, a kad slijepac slijepca vodi, oba u... brak padnu. — Realisti kažu: Bračni je život kao zemlja, u koju stranci žele ući; ali kad uđu, radije bi u progonstvo otišli nego u njoj ostali. — Pesimisti opet govore: Brak je ugovor, po kojem se dvoje zajednički objese u nadi, da će im netko treći presjeći konopac.

Stvarna veličina

Uvjeren sam, da se vi ne osvrćete na ta pretjerivanja. Uvjeren sam, da vaš dolazak pred oltar očito govori, da visoko cijenite bračni ugovor i pravo shvaćate bračni život. Vi znate da je brak tako uzvišen, da ljudi jedino pretjerivanjima mogu shvatiti nešto od njegove veličine.

Zar nije velika stvar sklopiti s nekim doživotni, i to životni ugovor? Pogledajte kako kupci promišljaju, dolaze, vraćaju se pa opet dolaze prije nego stvore odluku o kupnji nekoga dragocjenog predmeta. Bez sumnje, mnogo je važniji životni ugovor nego li ijedan drugi ugovor. Vi sada sklapate taj životni i doživotni ugovor.

Zar nije velika stvar dati drugomu srce, kad je srce ono najveće, što čovjek ima i čim čovjek raspolaže? Da čovjek pokloni Bogu svoje srce kao vrhovnom dobru, to je razumljivo; ali da uz Boga izabere još neko stvoreno biće kao predmet svoje doživotne ljubavi, to je doista velika i uzvišena stvar. Vi jedan drugomu sada jamčite ljubav do groba.

Zar nije velika stvar kolijevka? Nad njom visi koprena životnog otajstva. Kolijevka nas potiče na sabranost. Ona razoružava zle, ona podiže plemenite i dobre duše. Kolijevka je toliko moćna, da nas svojom veličinom straši kao što nas stra-

ši presuda suca na život i smrt. Brak, dakle, postaje još veći, kada ga promatramo u prizmi kolijevke; bez nje brak i nema razloga opstanka. Brak je radi kolijevke.

Zar nije velika stvar vršiti službu opunomoćenika čovječanstva? Od danas vi prihvaćate tu službu na sebe. Čovječanstvo od vas očekuje uslugu. Vi uzimate na sebe dužnost, da ćete prenositi život, tradicije, narodne tekovine, kulturu, vjeru, vremenitu i vječnu sreću. Nije li to velika i uzvišena služba?

Nije li još veća stvar brak kada ga promatram u vidu vjere i morala? Vjera braku pridaje svetost i ujedno čuva tu svetinju, a moral zajedno s vjerom nameće braku teške dužnosti. Skupimo sve u jedno i recimo: Veličina bračnog života sastoji se u ljubavi i žrtvi, što su zapečaćene Božjim pečatom, pečatom svetosti, pečatom sakramenta.

Gojite ljubav, jer vas je ona i dovela do ovog oltara. Budite spremni i na žrtvu, jer ljubav se žrtvom hrani. Ta žrtva je nastojanje, da živite složno, vjerno, spremni da se jedan za drugoga žrtvujete. Onda će vam teret braka biti lak, jer ljubav i teške stvari čini lakima. Ljubav i žrtva čine pravu, trajnu veličinu. To neka budu vaše snage, a za to vam upućujem svoje želje, Bogu svoje molitve i vama dajem svoj blagoslov, koji neka posveti vašu ljubav, neka olakoti vaše žrtve.

SVETINJA

Brak je dar s neba i zato je svet. Ali brak se proživljuje na zemlji i zato je težak. Ovo spajanje nebeskog, božanskog elementa sa zemaljskim i ljudskim čini brak često nerazumljivim, zagonetnim i teškim. Brak je svetost, koja je izložena najčešćem profaniranju. Možda upravo zato, što je brak tako težak, on doživljuje svakovrsno iskrivljavanje.

Netko je ironički rekao, da je brak zato svet, jer broji mnoštvo mučenika. — To je previše laskavo rečeno. Ne bi ljudi tako rado sklapali brak, kad bi brak prvotno bio kao mučilište. Možda bi bilo bolje reći, da broji mnoštvo mučitelja, pa je zato težak. Razumljivo je: brak je težak, jer je žrtva. Jasno je također, da je lakše govoriti o poteškoći braka nego li tu poteškoću proživljavati. Uostalom, ako rečemo, da je brak čistilište na zemlji, kako je netko pretjerano rekao, nadodajmo, da je zato donekle i svet, jer se preko čistilišta ide u nebo.

Ne želim vam danas iznositi teškoću braka. Vrijeme će vam je samo pokazati. Želim vam samo staviti pred oči svetost braka. Vrlo je teško govoriti o svetosti braka. Čovjek je po svojim nagnućima sklon egoizmu. Vrlo rado shvaća brak kao trgovački posao, kao neku prigod za dobit, zaradu, uživanje i zabavu.

Mislili ljudi o suncu, da je toplo i svijetlo ili ne, ono je ipak takovo. Mislili ili ne, da je zemlja okrugla, ona je ipak okrugla. Mislili ili ne, brak je ipak svetinja. Sklapanje braka je sveti obred. Kršćanstvo ne prestaje ponavljati: Izuj, čovječe, koji stupaš u brak, obuću s nogu, jer je bračna kuća svetište, bračni život svetinja u svetištu! Očisti dušu, prije nego sklopiš tu svetu vezu, jer sa svetim stvarima treba sveto postupati.

Svetinja u sebi

Svi narodi i sva vremena smatraju sklapanje braka nekim svetim činom, svetim obredom. Taj obred prate nekim molitvama, prinosima žrtava, velikim svečanostima. Stari su Rimljani stavljali pod okrilje svojih mitoloških bogova svaki važniji čin bračnog života, jer su bili uvjereni, da bi uvrijedio bogove svaki onaj, koji bi svetinju bračnog života nedostojno tretirao. O da bi oni, koji odbacuju kršćansku vjeru, barem slijedili poganski razum! Dosta bi naučili.

Bračni ugovor služi kao tajnoviti ključ, da nam otvori tajnu životne svetinje. I klijanje zrna i rast stabla kao i svaka pojava života dolazi pred nas kao svetinja. Kolijevka je simbol te svete tajne. Mladenci se posvećuju za obred života, da dignu koprenu s te tajne. Začeće novog bića jest prva sveta tajna prirode, s koje muž i žena dižu veo tajnovitosti.

Taj bračni život završava pred drugom tajnom točkom: pred grobom. Kolijevka bračne drugove spaja i drži u zajednici; grob ih rastavlja. Kolijevka i grob, dolazna i odlazna postaja na ovoj zemlji označuju dvije isto tako svete, iako oprečne točke zbivanja. Grobni humak, samo on može rastaviti svetinju bračne veze. Grob ima svoj veo, i jedino pred njim bračni život popušta. Okružen je dakle svetinjama života i smrti. Brak se sastavlja radi života, rastavlja radi smrti.

Unutar ove dvije točke ili skrajne granice žive dva srca u jednom kucaju, u kucaju zajedničke ljubavi bračne sreće. — Zašto je Bog sakrio čovječje srce unutar tvrdih zidina prsnog oklopa? Kao da nas je htio poučiti, da je srce neka svetinja. Pri sklapanju braka mladenci povjeravaju jedan drugome ključ te svetinje srca i uvode jedan drugoga u njegove tajne. Oni se vežu u ljubavi, kao da se odriču najuzvišenije djelatnosti, ljubavi, te je jednom zauvijek žrtvuju za svoga životnog druga. A što je nama tako drago, što tako ljubomorno čuvamo, kao što čuvamo ljubav srca? Brak diže i taj veo, on otkriva i tu svetinju, jer je brak u sebi ulaz u svetinju srca.

U Božjim očima

Što se blagoslovi, to postaje svetinjom. Bog je prvi put podigao ruke, kako to na ljudski način opisuje sv. Pismo, kad je pred sobom ugledao muško i žensko biće, te ih ovlastio, da rastu, da se množe, to jest, da mu pomažu u širenju ljudskog

roda (Gen. 1. 28). Taj Božji blagoslov jest sveti zalog one svete tajne, koja se krije u braku.

Brak je u Božjim očima svetinja, jer Bog na taj bračni ugovor stavlja pečat sakramenta. Pismo, na kojem stoji kraljev pečat, predstavlja nepovredivu svetinju. Ni na koji ugovor među ljudima Bog ne stavlja tako ljubomorni pečat kao na bračni ugovor. Kada Bog ne bi smatrao brak svetinjom, na neki način zanijekao bi svoje riječi. Smatra ga, dakle, svetim, čini ga svetim i naređuje da ga ljudi smatraju svetim.

Brak je u Božjim očima svetinja, jer su bračni drugovi Božji suradnici. Roditelji spremaju tijelo, Bog udahnjuje dušu i nju na sakramentu krštenja ukrasuje milošću. Bog je svet nad svetima pa zahtijeva, da njegovi suradnici u zajedničkom poslu budu sveti, jer je njihov zajednički posao svet. Ni roditelji ne mogu svojim umom shvatiti u potpunosti, kako nastaje novi život. Tim se neznanjem dotiču beskrajnosti, dotiču tajne; oni postaju suradnici u stvaranju, a da i ne znaju kako se to stvaralaštvo odvija.

Kad se sjetimo, da je sklapanje braka sakramenat, onda nam još više odskače svetost braka u Božjim očima. Bog preko toga obreda dijeli milost, posebnu milost bračnog života. On zajamčuje svoju pomoć. On stavlja pečat na zadanu riječ. Bog u tom sklapanju braka gleda vezu Krista i Crkve, vezu, koja se ne raskida. Sve je to u Božjim očima uzvišeno i sveto.

U očima Crkve

Došli ste u crkvu. Ovaj prostor unutar ovih zidina samo je mala fotografija sveobuhvatne Crkve, koju je Krist ustanovio. Ta je Crkva sveta, trajna, neuništiva. Što obavljate u ovoj našoj crkvi, to je isto kao da obavljate pred svetom, sveobuhvatnom, katoličkom Crkvom. Ona vas, na bilo kojem se dijelu zemaljske kugle nalazili, od danas smatra bračnim drugovima, posvećenima u bračnoj ljubavi i vjernosti po sakramentu sv. ženidbe.

A ovo je mjesto sveto. Na oltaru ste. Ispred svetohraništa ste. Tu je sakriven Bog. Okolo vas oblijetaju počasne čete nevidljivih anđela. Bog i anđeli su svjedoci vaše zakletve. Teško bi bilo za vas, ako biste pogazili ovako svetu riječ, pred tako svetim svjedocima.

Pred žrtvenikom ste. Na njemu se svaki dan prinosi žrtva Bogu; obnavlja se prinos Kristov nebeskom Ocu, da se

umnoži kapital ili glavnica svetosti. Zato Crkva običaje dovesti mladence tako blizu oltara, da oni prinesu žrtvu svojih života iz prave, sakramentalne ljubavi, koju Bog traži, posvećuje i nagrađuje.

Ja sam samo predstavnik Crkve. — Vi sklapate brak. Ja prisustvujem i primam vašu riječ u ime svete Crkve, za sva vremena. Uvijek će Crkva to tražiti, da vjernici sklapaju ženidbu pred njenim predstavnikom, u svetom mjestu, na sveti način, pred Bogom živim u svetohraništu.

Što bih vam dao kao ostavštinu, kao duhovnu oporuku za vaš budući život? Tobija i Sara spremaju se u molitvi tri dana za bračni život. »Djeca smo svetaca, te naša veza ne smije biti kao onih, koji ne znaju Boga« (Tob. 8, 4). Mislim, da je teško naći uzvišenije preporuke. — I vi ste, mladenci, djeca svetaca, svetih pređa, koji su ispovijedali istu vjeru, priznavali istu Crkvu, štovali iste svetinje. Idite njihovim stopama, stopama svetaca. Neka se vaš život na zemlji odvija u znaku svetosti, protkan svetom ljubavlju, spreman na svetu žrtvu sama sebe za bračnog druga. Ako vam kadkada bude teško, sjetite se, da su sve svete stvari teške. Oboružajte se trajnom ljubavlju, pa će vam ovaj vaš brak biti sigurno sretan. I neka vam takav bude do groba!

SAKRAMENT

Krist — Bog sve je važnije događaje ljudskoga života obukao u nadnaravno ruho. Naučio nas je, da osobito preko važnih događaja u životu podignemo svoju pamet i svoje srce prema onome, što nadilazi naše snage, prema onoj: »Što oko ne vidje, i uho neču, i u srce čovječje ne uđe«. To je ono vrhovno dobro, koje »Bog pripravi onima, koji ga ljube« (I: Kr. 2, 9). Ništa, dakle, ne smije zaustaviti čovječji duh na zemlji. Preko svega, osobito preko važnijih događaja života treba da se spoji s onim vrednotama, što su iznad ovozemnog života.

Dijete se rođenjem rađa na život tijela; krštenjem postaje dijete Božje, prima višu narav, milost, po kojoj biva građanin neba. Dijete raste i jača tjelesno za borbu života; sakramenat sv. potvrde jača ga, da bude pravi vojnik Kristov, da se ne srami Krista već bude spreman podnijeti i uvrede »radi imena Isusova«. Raste i razvija se uzimajući tjelesnu hranu i piće; sakramenat sv. pričesti pruža mu vrjedniji kruh, hranu duši, da neprestano raste i razvija se u životu milosti. Ako čovjek u životu pogriješi, pozvan je, da svoje pogreške ispravi pred ljudima; sakramenat sv. ispovijedi služi mu kao prigoda opoziva grijeha pred Bogom, kao čistionica duše. Čovjek živi u ljudskom društvu, u kojem opstoje vlasti; on je član i duhovne zajednice, u kojoj sakramenat sv. reda prenosi duhovnu vlast na odabrane osobe, da one posvećuju druge duše.

Velika tajna

Iz ovoga, što smo rekli, jasno se zaključuje, da je trebalo i ovaj važni događaj života, sklapanje braka, ukrasiti oznakom sakramenta. To je Krist i učinio. Uzvišenom naukom o braku, svojm prisustvom na svadbi u Kani, svojim autoritetom o

nerazrešljivosti braka tako je podigao vrijednost braka, da nikada nitko nije tako uzvišeno o braku govorio niti tako visoko podigao njegovu vrijednost kao Krist i poslije njega kršćanstvo.

Svećenik upita nekog vjernika: »Zašto se ne ženiš?« — Vjernik mu duhovito odgovori: »Jer nijesam heroj, da bih se oženio«. — Svećenik se nije smeo na taj odgovor već ga svlada riječima: »Ali ti si kršćanin pa moraš biti heroj«. — Biti kršćanin znači cijeniti brak i biti spreman podnijeti žrtvu, koju sa sobom nosi bračni život. Kršćanin nije i ne smije biti samac iz egoizma, lijenosti ili drugih niskih motiva. On mora slijediti Kristovu ideologiju o braku.

Sakramenat znači »sveti znak«. Veza kršćanskih bračnih drugova označuje vezu Krista i Crkve. »Tajna je ovo velika« (Efež. 5, 32), što se krije u vezi između života muža i žene. Vi, mladenci, sada ovdje obavljate obred bračnog ugovora; vi dakle obnavljate i nastavljate onaj simbol združenja Krista i Crkve. Vi nam predočujete, kako se združuje zemlja s nebom, narav s nadnaravi. U ovoj vašoj vezi vidim veliku, uzvišenu, svetu, neraskidljivu vezu Krista s Crkvom za koju je on dao svoju krv, da je uresi, očisti, posveti. Mašta najvećeg umjetnika, um najistaknutijeg filozofa ne bi mogao niti naslutiti veličinu, koju je Krist dao braku, jer mu je on prenio vrijednost i na vječnost.

Vrijednost se sakramenta ne iscrpljuje u samom značenju, u suhom simbolizmu. Ovaj obred, koji vi sada obavljate, postaje za vas izvorom milosti ili pomoći za vršenje svih dužnosti vašega novog života. Na vaše riječi obećanja i zakletve da se uzimate, da ćete jedan drugome ostati vjerni do groba, Bog stavlja svoje obećanje, obećanje, da će vas pomagati. Bog posvećuje vaše riječi, obećanje, zakletvu, ljubav, brige, rad, patnje, boli, suze, radost, sve. Kada vam bračni život donese koju poteškoću, dođite do oltara, kleknite i u duhu poniznosti i odanosti recite Bogu: Ispuni, dobri Oče, što si obećao, da ćeš nas u našim tegobama pomagati, ali ipak neka se uvijek vrši tvoja volja!

Zaključite

Majke obično prigodom udaje darivaju svojim kćerima razne darove na uspomenu, na trajno sjećanje. Može to biti jedna marama, koju je sama majka izvezla. Može to biti slika, fotografija, koju će njena kćerka čuvati na vidljivom mjestu.

Ta marama, ta fotografija služit će kao zlatni spoj, slatka veza sjećanja. Kada možda udatoj kćeri bude teško, kada joj suze kliznu niz lice, ona će uzeti onu maramu i obrisati suze ili će poljubiti sliku svoje majke. Taj dodir s majčinim uspomenama dat će joj snage, da uzmogne lakše snositi bol, koja ju je zadesila.

Vi ste, mladenci, sada pred oltarom zato, da obavite sakramentalni obred, kojemu ja samo prisustvujem kao zastupnik svete Crkve. Vi obavljate sveti obred, koji vas posvećuje. Vrijeme će možda i vama donijeti poteškoće. A komu ih ne donosi? Često u životu, a ne samo na godišnjicu sklapanja braka, obnovite svoj bračni zavjet, to jest zavjet ljubavi, nerazrešljivosti, vjernosti; i to najbolje u crkvi primanjem sv. pričesti. To će Bogu biti ugodno, vama korisno, a drugima poučno. To će vam rasvijetliti staze, izliječiti rane zla i grijeha. To će vas jačati u burama života mnogo više, nego li maramica ili fotografija vaših najdražih.

Budite što ste — to jest, kršćanski, Kristov bračni par. Krista ste pozvali na svadbu. Pred njim ste zadali riječ obećanja i zakletve. On je blagoslovio vašu vezu. Budite dakle i u životu, u svome djelovanju kršćanski bračni drugovi.

Mladenče, predstavljaj i odrazuj Krista. Mladenko, predstavljaj i odrazuj Crkvu. Vaša obitelj neka bude slična nazaretskoj obitelji. Bog će vas prosvijetliti, a vi nemojte zatvarati oči pred ovim svijetlom. On će vam pomoći, a vi nemojte odbijati njegovu ruku. Blagoslovit će vas uvijek, a vi ne izmičite svoju glavu ispod njegove desnice.

Sreća na zemlji, raj u nebu neka bude nagrada za vaš kršćanski brak. To vam želim, za to molim, u tome neka vam svemogući Bog pomogne.

KATOLIČKI BRAK

Netko se htio našaliti s nekom katoličkom djevojkom: »Vrijeme je braka koji vrijedi, do groba, prošlo. Ako hoćeš doista imati muža, koji će te ljubiti do groba, onda moraš uzeti za muža jedino kojeg staretinara, jer takav će te voljeti i kada ostariš.« — »Ne, meni je dosta da moj muž bude pravi katolik, jer taj mora voljeti svoju ženu i dok je mlada i kad ostari«, odgovori ponosna katolička djevojka.

»Zašto moraš apelirati na katolika kao na pravoga muža? Zar nema i nekatolika, koji su bolji muževi nego katolici? Zašto se i katolici rastavljaju ili zlostavljaju svoje žene? Za pravoga muža i pravu ženu dovoljno je biti dobar čovjek, odnosno dobra žena. Nije potrebno miješati vjeru s brakom, jer brak je dobar ili ne neovisno o vjeri«. — Takova razlaganja čuju se mnogo puta, pa mnogi mladi vjernici pitaju gdje je istina.

Caru carevo

Krist nas je naučio, da damo caru carevo (Mat. 22, 21). Ako državna vlast određuje u pogledu vjenčanja, da samo oni, koji su uvedeni u maticu vjenčanih, imaju sva prava pred građanskim zakonom, taj zakon treba opsluživati. I vjernici su sinovi svoga naroda, podanici vlasti. Zakone, koji ne sadrže ništa zla, treba cijeniti i njih se držati.

Doista, čovječja volja prvi je izvor dobra ili zla braka. Tko ne će da ispuni bračno obećanje, tko pogazi zadanu vjeru, bio on vjernik ili ne, snosi krivnju za bračnu katastrofu. Takvih brakolomaca ima između onih, koji se zovu katolici, i između onih, koji ne vjeruju. Zloća je zajednička svima.

Ima ljudi, koji ne vjeruju u ništa, a ipak su pošteni ljudi, koji mnogo drže do zadane riječi, do svoga ponosa, do ljudskih obzira. Prije će se sunce maknuti sa svoga mjesta, nego li onaj sa staze poštenja, govorili su o jednom poganinu. Netko se takav rađa, netko odgaja, ili bolje djelomično rađa, djelomično odgaja.

Za nevjernika je zapis u maticu vjenčanih kod civilne vlasti dovoljan. Crkva mu priznaje to vjenčanje. Predpostavimo, da se nevjernik civilno vjenča pa napusti svoju ženu te pređe na katoličku vjeru. Ovo se vjenčanje smatra valjanim i nerazrešljivim tako, da mu Crkva ne bi dozvolila drugu ženidbu. Za nevjernika su propisi prirode i civilne vlasti vrhovna instanca. Brak je pak po svojoj naravi nešto sveto. Vjernost i nerazrešljivost slijede svaki pravo sklopljeni brak, svaki valjani životni ugovor.

Bogu Božje

Brak je po svojoj naravi svet. Po svojoj naravi on spada pod duhovnu vlast. Onaj, koji vjeruje u Boga, obavezuje se, da će pred ovlaštenikom Božjim sklopiti brak, da Bog zapečati zadanu riječ. Za vjernika, dakle, nije dosta sklopiti brak po običaju nevjernika. Treba nešto više.

»Idite i naučavajte sve narode« (Mat. 28, 19). To je ovlaštenje i zapovijed: »Štogod svežete na zemlji, bit će svezano i na nebesima« (Mat. 18, 18). Crkva tim riječima prima od Boga pravo i dužnost, da se najvažniji ugovor pred njom sklopi. Vjernici preko nje primaju pravo na širenje ljudskog roda. Ona je baštinica onoga štapa, kojim se vode ovce. Ona prisustvuje, svjedoči, prima i blagoslivlja obećanje i zakletvu, kojom se bračni drugovi vezuju do groba.

Pravi katolik postupa kao vjerni član svoje duhovne zajednice, svoje Crkve. Kakav bi to bio član zajednice, koji se ne bi držao osnovnih propisa te svoje zajednice? Kakav je to katolik, koji se ne ponosi, da njegovo vjenčanje pred Crkvom automatski prima priznanje od stotine milijona katolika razasutih po zemaljskoj kugli?

Crkvi njezino

Zaključak je jasan. — »Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire« (Luk. 10, 16). Tko ne opslužuje spomenuti zakon da se kao katolik vjenča u crkvi, taj ne može pristupiti ni na druge sakramente. Ne smije se pričešćivati

niti može dobiti odrešenje na ispovijedi, dok ne regulira sklapanje braka prema propisima Crkve.

Ono što se vezuje po katoličkoj Crkvi, po sebi je trajno. Katolička je Crkva deblo, koje vjetrovi povijesti nijesu iščupali. To je hrid, koju oluje progonstva kroz povijest nijesu oborile. Njoj je zajamčena pomoć s neba sve do konca svijeta, do zadnjeg trenutka povijesti (Mat. 28, 20). Tu trajnost, koja joj je zajamčena, prenosi ona i na brak, i smatra ga trajnim, nerazrešljivim.

Zato Crkva rado gleda na međusobne brakove svojih sinova i kćeri, ona najviše voli, da njezini vjernici između sebe sklapaju brakove. Zašto? Evo odgovor u slici. Zamislite da je muž zasijo vrt nekim sjemenom. Jednu gredicu ostavi nezasijanom. Htio je iznenaditi svoju ženu, pa na tu gredicu posije salatu. Žena je isto tako htjela iznenaditi muža, pa posadi grah. Oboje počne rasti. Kada muž opazi da klije, što nije posijao, iščupa to kao travu nametnicu. Žena učini isto. Za ženu je salata korov, za muža je grah korov. Rezultat? Ne uzraste ni salata ni grah.

Slično se dogodi u životu, u radu, u odgoju djece onih bračnih drugova, koji su suprotnih nazora, suprotne vjere, suprotnih životnih načela. Što je jednomu svetinja, drugomu je sporedna stvar; što je jednomu neznatno, drugi obratno u zvijezde kuje; čemu se jedan klanja, drugi prezire.

Djeca Crkve imaju sve uvjete, da njihov život i rad prime onu trajnost, ono jedinstvo, mir i slogu, kakvu može dati samo Crkva, koja je jedna, sveta, katolička i apostolska. To je ona Crkva, koja na ovoj zemlji predstavlja svetost, trajnost, vječnost raja, u koji ona vodi.

Vama što je vaše

Ja vam stavljam na srce ono, što ste vi pokazali riječju i djelom. Vi ste pokazali, da ste katolici; zato ste došli, da pred oltarom obavite sklapanje braka. Sjetite se, što je jedan vjernik stavio kao natpis svojoj ženi na grob: »U vjeri živjeli — u vjeri se rastali — u vjeri ćemo se opet sastati«. — To je, eto, pobjeda vjere nad vremenom, nad prolaznošću, nad svim što je zemaljsko.

To je postupak pravog katolika. Djevojka ,o kojoj sam vam rekao na početku, odgovorila je vrlo mudro. Pravi katolik voli svoju ženu, odnosno prava katolikinja voli svoga

muža do groba. Tko izda bračnu vjernost, taj nije pravi katolik. Ako je nevjernik dosljedan, to je njegovo osobno pitanje, ali ako je katolik dosljedan, vjeran, to je osnovna oznaka njegove vjere, bitna vlastitost katoličkog braka. Svaki katolik mora biti doslijedan do groba, a vjera će ga dopratiti i preko groba, do vrata vječnosti.

Dokažite do groba, da ste katolički bračni par. Dokažite, da čuvate vjeru svojih pradjedova. Širite kraljevstvo Božje na zemlji, kraljevstvo istine, kreposti, kraljevstvo vjernika. U sjeni vjere neka vam na stazi života bude što manje trnja, što više ruža. Svemogući, koji je započeo, neka i dovrši!

Sretni bili!

JEDAN ŽIVOT

Prije nego li čovjek stigne na visoko brdo, mora preći uzbrdicu. A to nije lako. Svaka se uzvišenost, veličina i slava plaća krvlju. U raj se ne dolazi drugim putem nego uskim i trnovitim. Ni veliki ljudi ni sretne duše ne postaju takvima, ako ne pate ili oni sami ili netko drugi u njihovoj sjeni.

Vi ste, mladenci, došli pred svetohranište, da započnete penjaje na brdo sreće. Vi želite, da se međusobno u životu pomažete, popunjate, usrećujete i zato združujete dva života u jedan. Naći ćete srcu oduška, naći ćete pomoć, izgrađivat ćete svoju veličinu i sreću. Zar se sve to može polučiti bez žrtve i patnje?

Dva — jedan

Netko je ironički dobacio, da je Adam samo jedan put mirno spavao, naime u prvom snu, dok je bio samac. Kada se probudio, već nije bio miran, jer je imao ženu. Bili su dvoje.

Na ovu opasku na račun žene, kao da je ona kriva nemiru muža, možemo reći, da se Adam poslije sna obradovao, jer je vidio, da je Eva kost njegovih kosti, dio njegova tijela (Gen. 2, 24). Njega je, dakle, razveselila pomisao, da više nije samac. Pred njegovim se očima pojavila vizija teškoća, koje su ga čekale u zemaljskom životu, jer je postao svijestan, da nije više samac na pustoj zemlji. Teško je živjeti u društvu, još teže je živjeti kao samac, kao prognanik u tuđoj zemlji nepoznat i zabačen.

Jest, bračni život nije sastav mrtvih grana na deblu čovječanstva. To je ucjepljivanje dviju živih grana na isto stablo života. Mrtvi mogu bez poteškoće stati zajedno u grobu. Živima je to teško. Oni će to moći jedino, ako srce ukine

mnogostrukost, a stvori jedinstvo. Mnogo je jača logika srca nego li je logika razuma.

Teškoća se bračnog života i za vas sastoji u ovom jedinstvu. Odsada će vaše stablo života biti jedno stablo s dvije grane. Krist je rekao još više: Biti će dvije duše u jednom tijelu (Mat. 19, 5). Ovdje, dakle, ne idemo po logici razuma, koji zbraja, već po logici srca, koje ujedinjuje i ukida mnogostrukost. Vi odsada postajete dva u jednom: jedan.

To nije lako

Prijatelj priča prijatelju, da im se kolega ženi. Ovaj ga drugi zapita: »A proti koga?« Začudi se prvi, što ga prijatelj pita, kao da se radi o protivnim vojskama. Računao je ovaj prvi: vjenčavaju se, pa kako su protivnih navika, ćudi i odgoja, njihov će bračni život neminovno biti »jedan proti drugoga«. — Dakle borba, kao dugotrajni susret protivnika, dugotrajni, doživotni rat.

Drugi mu odgovori, da je još teži bračni život, ako bračni drugovi imaju isti ukus, iste sklonosti, isti karakter. Gdje je velika sličnost, tu se lako porodi velika monotonija, veliko mrtvilo.

Složili su se u jednom: bilo kako bilo, teško je ženiti se. Još teže je ostati samac, lutalac po zemlji, kao odsječena grana na stablu čovječanstva. Narodna poslovica govori: »Čovjek bez žene, kuća bez kamena«. Ili: »Čovjek ne može biti čovjek, dok ga žena ne pokrsti«. Zaključak im je bio jasan: priroda se pobrinula, da svatko za sebe te poteškoće riješi. Treba biti zadovoljan svojom sudbinom. Ljudi će se ipak ženiti, žene udavati sve do sudnjega dana, makar to bilo teško.

Može li postati lako

Jedno od sredstava, pomoću kojega bračni život postaje lakši jest taj, da bračni drugovi imaju na umu ovo: dvoje smo, ali trebamo biti samo jedno. Tako i vi. Odsada svaki od vas predaje sebe drugome tako, da je samo Bog poviše vas, kojemu ostajete podložni i odgovorni za vaš bračni život. Bog je onaj, koji vas je sjedinio; on je onaj, koji će vas smrću rastaviti.

Zato je potrebno, da se svaki od vas donekle odreče sebe. Bit će vam lakše, ako nadodate, gdje nedostaje, skratite, gdje je suviše. Ako jezik želi odveć govoriti, treba mu to uskratiti,

a ako nastoji ništa ne govoriti, treba ga povući van. Morate jedan drugoga podnositi, a zato je potrebno, da svaki sebe zataji. Odrecite se vlastite osebujnosti, čisto subjektivnih vidika, posebnih prohtjeva, da se složite, ujedinite, ojačate. Popustite, pa eto sloge i mira, sreće i zadovoljstva. Ne zaboravite, da dva ne mogu postati jedno nego jedino, ako se obojica odreknu mnogostrukosti, da postanu jedinstvo. Shvatite, da niste više »ja« i »ti« već na neki način samo »ja«, samo jedno.

Ruke na posao!

Uvijek imajte obzira jedno prema drugome, da tako ostvarite to željeno jedinstvo. Ukrcajte se na jednu lađicu. Život je kao more. Dosta je, da se jedan od vas nagne bez obzira na drugoga, i već je lađica u pogibelji, da se prevrne, a vi da se utopite. Oprez! Kadgod se imate okrenuti, odnosno nešto učiniti, što ima neke važnosti, računajte jedno na drugo. Tako ćete jedino izbjeći oluji, koja bi mogla potopiti lađicu vašega zajedničkog života.

Morate početi odmah. Jest, obično prvi dani i mjeseci teku mirno, to su »medeni mjeseci«. Život donosi poteškoća i treba paziti, da se medeni mjeseci ne pretvore u gorke mjesece. Pamtite, što vam govorim kao prijatelj i kao duhovni otac. Moderno doba boluje od nervoze, a to su naši stari zvali nestrpljivost. Strpljivost je pak krepost, koja podnosi neugodnosti za dobro mira i sloge. Zar vam ne izgleda smiješna ona priča o mužu i ženi, koji su se svađali, jer je žena htjela naočale, a bila je slijepa, a muž je htio radio, a bio je gluh?

Postupite, dakle, protivno. Žena se htjela svađati. Bila je toga dana naročito za to raspoložena. — »To je bilo ovako, kako ja govorim, a ne tako, kako ti govoriš — reče žena mužu — ali ti se uvijek želiš svađati«. — »Oprosti — reče on ženi — ali ne može biti ovako, kako ja govorim, kad je tako, kako ti govoriš«. — Nasta mir. — Netko treba popustiti. U svakom slučaju pametniji.

Spomenuo sam vam, da logika srca uklanja mnogostrukost i raznolikost, stvara jedinstvo. Pozivajte se na tu logiku, na snagu ljubavi. Kao kršćani, često blagujte kruh jakih, sv. Pričest. Ona će još jače ujediniti u svetu vezu vaša srca, pa ćete doista biti jedno između sebe i jedno u Kristu.

To vam od srca želim!

SVETA DUŽNOST

Mladost nije zadovoljna, kada čuje svećenike, kako prije sklapanja braka upozoruju na ozbiljnost bračnog života. Izgleda im, kao da im svećenici nastoje polomiti krila zanosa. Kada se, pak, mladi parovi počnu tužiti na poteškoće bračnog života, a svećenici ih upućuju na samosvladavanje, na duh žrtve, ni tada nijesu zadovoljni. Lako je, govore ti mladi bračni parovi, svećenicima govoriti, ali nije lako živjeti u prozi života i snositi sve terete bračne stvarnosti.

Vi mladenci, i svi prisutni, budite uvjereni, da svećenici dobro znaju za sudbinu i za tajne premnogih brakova, možda više od drugih, jer ih njihovo zvanje na to upućuje. Svećenici dijele sakramente i prisustvuju sklapanju brakova. Sakramenat ženidbe i njima predstavlja veliki križ, jer se na tom polju događaju mnoge stvari, za koje svećenici moraju upotrebiti mnogo znanja i takta, da duše privedu na pravi put. Svećenici se rado sjećaju onog događaja pred Passinievom slikom, koja predočuje sedam svetih sakramenata. Neki se umjetnik divio genijanosti slikara. Bilo je mjesta samo jednoj opasci, a odnosila se na sakramenat sv. ženidbe. Nije se ipak usudio izravno napasti slikara, već primijeti: »Vidi se, da nije lako ni naslikati sakramenat sv. ženidbe«.

Vi ste realisti, tako barem mislim. Zreli ste. Lako je voditi ljubav, jer i oluje, koje se dogode kroz to vrijeme, samo čiste atmosferu i još više zbližuju. Mnogo je teže snositi teret bračnog života. Stari Rimljani brak su zvali »conjugium«. Mi bismo to preveli »suteret«, to jest zajednički teret dvojice. Zato je jedan propovjednik rekao, da se problem bračnog života odvija između kratkog »Ah« sretne ljubavi prije braka i dugog »Ah« teškoća u bračnom životu. Arapi se služe

zgodnom prispodobom: bračni je život kao tvrđava, koju neprijatelji opsjedaju; opsjedatelji žele ući, opsjedani žele izići.

U čemu je osobita poteškoća braka?

Ima ih više. Teško je upoznati i izabrati shornu dušu. Teško je naći odgojenu, prikladnu narav. Teško je sebe svladati, zanijekati svoje osobne prohtjeve. Teško je čuvati jedinstvo i slogu. Teško se boriti proti monotonije svakidašnjice. Teško je podnositi tuđe mane, a ne isticati svoje odlike. Teško je sebi dati krivo, a drugomu pravo. Teško je ostati dosljedan i vjeran bračnom drugu i u poteškoćama bolesti, u siromaštvu, u starosti, kada padnu razne nevolje na obitelj. Teško je odgajati djecu, otimati ih zlom uplivu okoline. Mnogo je toga teško.

Ne bi bilo uputno, da pred svim ovim poteškoćama zatvorite oči. Bolje je pogledati stvarnosti u lice, da bude manje opora, kada se pojavi u svoj svojoj hrapavosti. Potrebno je biti sam sa sobom iskren. Tko nije iskren sa samim sobom, već sebi skriva stvarnost, ona će mu otvoriti oči i uši te ga udarati po obrazu i po leđima. Tko trajno živi od iluzija, »sreće«, taj se može lako razočarati, pasti žrtvom nesreće.

Što treba činiti?

U XII. je stoljeću Konrad III. opsjedao neki grad. Stanovnici su se grčevito opirali. Došao je međutim kraj otpornoj snazi. Konrad počne uništavati grad. Ženama dozvoli, da uzmu djecu i da izađu iz grada. Osim toga im dozvoli, da uzmu ono što im je najdraže. Vojvotkinja opsjednutog grada uzme na svoja leđa svoga muža. Za njom to učine druge žene. Konrad ostane iznenađen i poučen. — Bračni drug je, dakle, možda i težak, ali svakako najdraži predmet, najdraži i onda kada je najteži.

Eto vam, dakle, što treba činiti. Jedan drugoga treba podnositi. Neka svatko pogleda na svoje mane. Neka se sjeti istine, da prava ljubav sve podnosi i da je strpljiva (I. Kor. 13, 4). Morate jedan drugoga podnositi, jer »slogom rastu i male stvari, a nesloga sve pokvari«. Rasulo obitelji nastaje vrlo često upravo na tome, što bračni drugovi svojim mislima i svojim srcem lutaju po tuđim baštama, po tuđim srcima, pa im onda vlastiti bračni život postaje nesnošljiv.

To naređuje osjećaj dužnosti

Jedan duboki poznavalac ljudske duše i problema društvenog života pisao je prije dosta godina, da će doći vrijeme kad će se na zemaljskoj kugli čuti vika i zapomaganje za onima, koji će ljude učiti, poticati, da vrše svoje dužnosti. To će pozivanje biti kao rika lavova, zavijanje bijesnih pasa, pravo apokaliptičko ispunjenje strahovitih doživljaja.

Bolest organizma nastaje uslijed bolesti stanica. Prva je stanica ljudskog društva obitelj. Ako u obitelji muž i žena, otac i majka ne vrše svoje dužnosti, ta je obitelj na putu propasti. U naše dane to je neka teška bolest u našim obiteljskim zajednicama. Bračni drugovi traže neka svoja »prava«. U stvari to su zloupotrebe. Pozivaju se na neko lažno »pravo« izživljavanja, na »pravo« da drugi sluša i na još koje takovo »pravo«. Međutim, lako se zaboravlja na dužnost samosvladavanja, prilagođivanja, vjerne ljubavi i svega onoga, što sa sobom nosi zajednički život. Vršenie dužnosti predstavlja temelj društva, a iz vršenja tih dužnosti proizlaze prava. Bog je najprije čovjeku pred oči stavio dužnosti, a onda ga je u vezi s tim dužnostima prema Bogu, sebi i društvu ukrasio pravima.

Vi ste, mladenci, došli pred oltar, gdje se zbivaju samo ozbiljne stvari. Vi ste zrelo promislili, ozbiljno odlučili uzeti na sebe teret bračnog života, života vjernosti i trajne ljubavi. Prva dužnost, koju morate osjećati u savjesti i pred Bogom je ispunjavati jest dužnost, da u braku živite kako Bog naređuje. To se ne odnosi samo na pitanje međusobnog slaganja, nego i na rađanje i odgajanje djece. To je prvotni cilj bračne veze. Kada budete tako sazidali kuću svoje obiteljske zajednice, kada budete u njoj živjeli po zakonu, koji vam je u srcu napisan i koji u sv. evanđelju čitate, tada se ne trebate bojati za svoju sreću. Bog je obećao svoj blagoslov onima, koji u životu ostvaruju kraljevstvo Božje i pravdu njegovu (Mat. 6, 33). A što znači ostvariti kraljevstvo Božje? Stvoriti obitelj, gdje se živi po Božjim zakonima, a zato će tu vladati i nebeska sreća.

»Nosite breme jedan drugoga i tako ćete ispuniti zakon Kristov« (Gal. 6, 2). To vam je moja duhovna oporuka u ovaj svečani čas. To znači: ne tražite samo od drugoga, da vas usreći, već svaki od vas neka nastoji jedan drugoga učiniti sretnijim; onda ćete oboje biti sretni. Nemojte očaja-

vati niti se buntovnički opirati. Sve ima svoje vrijeme. U čemu ne možete uspjeti danas, uspjet ćete sutra. Uvijek samo jedan uvjet: žrtvujte se jedan za drugoga.

Što se voli, to nije teško nositi. Ljubav vas je dovela do ovog oltara. Tu se ljubav podlaže vjeri. A vjera daje ljubavi na raspoloženje milost sakramenta. Na taj način postaje ljubav mnogo jača, nadzemaljski jaka. Uvjeren sam, a to vam i od srca želim, da će vas vjera i ljubav voditi po stazama života tako, da vam bračne dužnosti budu izvorom vječnih zasluga pred Bogom i pred ljudima.

Tako neka bude!

Tako neka vam Bog pomogne!

BRAČNA LJUBAV

Naša narodna poslovica kaže: »Kad srce govori, usta šute«. Ne mislim na onu izvještačenu šutnju filmskih poza, već mislim na pravi, unutrašnji doživljaj srca, kada stvarno riječi postaju suvišne, jer srce govori mnogo rječitije od usta.

Što je ljubav? Još nitko nije uspio odgovoriti na taj upit. Svi odgovori sliče tepanju nejaka djeteta. Tko pokuša izreći što je ljubav, pogriješit će netom počne govoriti. Ljubav se doživljuje. Ona se ne izriče drukčije nego ljubavlju. Onaj koji ljubi, on najbolje znade, što je ljubav.

Sada vaša srca govore. Vaša su srca sada na gozbi ljubavi. Ovo je za vas dugo željkovani čas! Zašto je ovo za vas veliki čas? Jer ga je pokrenula ljubav, jer mu je sadržaj ljubav, jer mu je svrha ljubav. Ljubav je zakon, po kojem Bog upravlja svijetom. »Ljubav je kapljica nebeske rose, koju nebesa kanuše u kalež života, da mu zaslade gorkost« rekao je Puškin.

Kriza ljubavi

Nemojte se iznenaditi, ako vam uza sve to reknem tešku činjenicu, da se svijet nalazi u teškoj krizi ljubavi. Da to uvidimo, treba samo pomisliti, koliko ima na svijetu rastava brakova. — Potrebno je i o tome govoriti mladencima, da bi lakše sačuvali svoju ljubav od brodoloma.

Bračna je ljubav u krizi. Ovo naše nervozno doba donosi u obitelj često prepirke i svađe. Nije nikakvo čudo, da se koji put između žene i muža porode male nesuglasice i neshvaćanja. Ali to mora biti kao dim, koji se odmah raspr ši. Poslovična svađa nekih bračnih drugova malo im služi na čast. To samo pokazuje, da im je bračna ljubav u krizi. Po-

slije dugotrajnih svađa lako dođe do prekida ljubavi, do rastave. Priča se, da je na nekom grobu stajao natpis: »Prolazniče, stani i čudi se. Muž i žena mirno leže u grobu!« Cijeli su se život svađali.

Svađe i rastave dokaz su, da je bračna ljubav u krizi. Ta kriza zauzela je tolike razmjere, da već zabrinjuje. Neki filozofi već idu tako daleko, da kažu, kako se je čovjek već toliko izrodio, da više nije sposoban za ljubav. Pogledajte, vele oni, kako se muškarac pretvara u žensku, pa je zato prevrtljiv, hirovit, nesposoban da se svlada. Žena nije zadovoljna sa svojim ženskim osobinama, pa zato oponaša muškarca u raznim zanimanjima i počinje se oblačiti kao muškarac. To sve ruši temelj i oslon pravoj ljubavi; štetno je naime poistovjetovati spolove, jer za međusobno razumijevanje traži se, istina, sličnost, ali za ljubav traži se raznolikost. Ta prirodna raznolikost ne razdvaja nego upotpunjuje. Poistovjetovati u životu muško i žensko biće znači ukinuti čar i privlačljivost drugog spola.

Ima surogata

Ovaj strogi sud filozofa nalazi potvrdu u činjenici, da ima premnogo surogata ljubavi. Surogat ljubavi je ona opjevana, razvikana, opisivana, prikazivana ljubav, koja bi se mogla izraziti kao strast, požar, bolest, manija, ludilo. To je ljubav, koja ruši, pali, ubija, luduje. Uzdižu je romani, dočaravaju je filmovi, prikazuje se na predstavama. To je ona egoistična, samoživa, bezobzirna ljubav. Ovakva ljubav ne odgaja, ne podiže, ne smiruje, već čovjeka čini bolesnim, unesrećuje pojedince i zajednice. Ako hoćeš izopačiti i upropastiti pojedinca, obitelj ili narod, dosta je da mu pokvariš osjećaj ljubavi. Budući da iz ljubavi niču svi ostali ljudski osjećaji, shvatljivo je, ako je pokvarena ljubav, da će onda biti pokvareni i svi drugi osjećaji.

Traži se prava ljubav

Ne smijemo biti pesimisti pa sve gledati crno. Na jednom je grobu natpis: »Nec in morte«. Ni na smrti nisu se rastavili, pa, eto, i u grobu njihova tjelesa zajedno počivaju. To znači, da je moguća takva bračna ljubav, da je ni grob ne rastavi. Iskustvo nas uči, da još ima dobrih, katoličkih obitelji,

kojima je bračna ljubav najjača veza, najčvršći oslon. Preko tih obitelji možemo vedro pogledati u budućnost, jer ova od njih očekuje svoju sreću.

Mogu punim pravom zaključiti, da vas pokreće ta prava, altruistička, požrtvovna, uredna, kršćanska ljubav, o kojoj govori sv. Pavao, da muž mora ljubiti ženu, a žena muža kao svoje tijelo (Efež. 5, 28). Čovjek ljubi svoje tijelo tako, da suosjeća sa svakim njegovim dijelom, pati s njim, s njim se i raduje. Zar nijeste vidjeli, kako se ruka izlaže pogibelji, da bude udarena i sasječena, da spasi važniji dio, kao što je na primjer oko? To je ljubav, koja shvaća, koja nastoji razumjeti, koja pati za drugoga. To je odraz one više ljubavi, kojom Krist ljubi Crkvu i radi koje je »sebe samoga predao za nju« (Efež. 5, 25). To je ljubav od Boga, po Bogu, za Boga.

Kaže se, da je muž ženi pamet, a žena mužu srce. Puniji bi bio izraz, da muž ženi, i žena mužu mora biti »duša«, to jest, pamet i srce. Pamet je bez srca suha, srce bez pameti slijepo, a pamet i srce zajedno čine puninu i sreću. Budite jedno drugomu »duša«, pa ćete biti i život. Budite jedno drugomu »duša«, pa ćete biti i ljubav, koja ne zna za suton. Vaše patnje i boli, vaša stradanja i vaša starost, sve će mirisati kao proljetni cvijet, ako sve to obavije ljubav. Ona prava, kršćanska ljubav, koja najviše ljubi Boga, a onda svoga bračnoga druga.

Želim vam samo jedno: da vaš život bude nastavak ovog trenutka. Uvjeren sam, da su vaše misli, osjećaji i namjere čiste, prave, iskrene, duboke. Vi šutite, jer vaša srca govore. Neka govore i u buduće. Vi ih slušajte, ali neka vas ta srca vode u svijetlu razuma i vjere. Iz takvih srdaca izlazi ona prava kršćanska bračna ljubav, koja smiruje, preobražuje, usrećuje i koja dovodi u raj.

Preko sreće ljubavi, do sreće raja!

To vam od srca želim!

JEDINSTVO

Po knjigama, brošurama, novinama nalaze se stotine, tisuće preporuka, savjeta, uputstava za sretan brak. Dogodi se, da netko, tko doista zna misliti i zrelo prosuđivati, osjeti vrtoglavicu i mučninu, kad se namjeri na te plitke, pogrešne, a često i pogibeljne savjete. Zamislite, kako to izgleda, da se poslije devetnaest stotina godina traže neki »novi« putevi za bračnu sreću. Čovjeka obuzme misao: pa zar do sada ljudi nijesu poznavali ni osnovne staze sreće u braku?!

Pustimo tu šumu uputstava, tu hiperprodukciju samozvanih vodiča. Između onih deset rečenica Božjih nalazi se jedna vrlo kratka: »Ne poželi žene bližnjega svoga«. Tako je jasna, kratka, sočna, odlučna, da joj ne treba ništa nadodati, a još manje što promijeniti. Ona stara: »Bit će dvoje u jedno« s ovom: »Ne poželi žene bližnjega svoga« sadrže svu mudrost bračne sreće. Bog, dakle, predlaže samo dvije kratke rečenice, a ljudi gomilaju knjige. Zašto? Jer čovjek puno govori, a malo reče, Bog malo govori, a puno reče.

Jedan — jedna

Kada je Adam vidio kod sebe ženu, zanio se pri pomisli, da je žena dio njegova života. U zanosu srca proriče i naređuje u ime Božje i za svu budućnost: »Bit će dvoje jedno tijelo« (Gen. 2, 24.; Mat. 19, 5.; Efež. 5, 31.). Dvoje, ne više. Ni muž više žena, ni žena više muževa. Niti višeženstvo, niti višemuštvo.

Kod starih je Židova bio običaj, da rabin prigodom sklapanja braka blagoslovi čašu vina. Zaručnici bi se iz nje napili. Rabin bi onda razbio čašu, da nitko iz nje ne uzmogne više piti. To znači, da žena više ne smije ni gorčinu ni slatkoću svoga života dijeliti s drugim osim sa svojim mužem. Vrlo jednostavna istina: jedan — jedna.

Upadno je konstatirati, da moderni ljudi ne dozvoljavaju ni više žena ni više muževa, ali to je samo s pravne strane. U praksi, pak, hara i višeženstvo i višemuštvo. Ne znači li to, da se pod plaštem paragrafske ispravnosti krije nešto, što se načelno osuđuje? Kao da ljudima smeta ono: jedna — jedno. Oni bi htjeli to pomnožiti, ali tako, da ih se ne osudi kao da zastupaju višeženstvo ili višemuštvo. Nije li to jedan od apsurda civilizacije XX. stoljeća?

Jedan od uzroka, radi kojega to jedinstvo izgleda skučeno jest u tome, što se to jedinstvo ne shvaća dovoljno dinamički. To jedinstvo mora biti živo, toplo, aktivno, plodonosno. To dvoje mora biti kao dvije grane na jednom živom stablu, dva oka na jednoj glavi. Bršljan i stablo čuvaju svoju osobnost, a ipak povezuju svoju sudbinu u jedno. U časti, dostojanstvu pred Bogom i pred ljudima muž i žena ostaju samostalne osobe, ali u bračnom životu sačinjavaju jedno. Ne dokida se, dakle, raznolikost, već se utvrđuje jedinstvo.

Što to znači?

Ponosimo se kao kršćani pri pomisli, da je kršćanstvo zaslužno za to, što je diglo onu strašnu viziju bijede, ponižnja i patnja, koje podnose žene kod onih naroda, kod kojih muž ima više žena. Pravi muž ne trpi suparnika, to je glas i zahtjev prirode. Prava žena ne trpi suparnice, a mnogo manje bi to trpjela u istoj kući, za istim stolom.

Jedan — jedna znači, nadalje, da se samo tako ostvaruje pravo jedinstvo, prava ljubav. Prijateljstvo i ljubav između većine nije ni prijateljstvo ni ljubav. Tko cijeni prijateljstvo i intimnost, kome je srce najveće blago, taj se daje, potpuno se daje. Zato ne može ni pojmiti, da bi drugi sebe dao samo dijelom, a da bi dijelom svoje srce dao drugomu.

Samo jedan — jedna, dakle potpuno jedinstvo, jer brak predočuje ljubav Krista prema Crkvi. A jedan je Krist, jedna je Crkva, jedna vjera, jedan Bog. Tko bi Crkvi mogao zamijeniti Krista, kad je on za nju dao svoju krv? Tko bi Kristu zamijenio Crkvu, kad je za nju sišao s neba? Kršćanin dakle zna, da jedan — jedna znači odraz sakramenta, označuje tu svetu tajnu, nadzemaljski uzvišenu vezu Krista i Crkve.

Jedan — jedna, samo jedan i samo jedna, tako traže interesi mira, sloge, reda u ljudskom društvu. Tako traži zakon

Kristov, koji se ne mijenja. To jedinstvo mora biti živo, t. j. jedan drugoga mora pomagati, usavršavati upotpunjavati, usrećivati. To je, eto, savršenstvo kršćanskog braka. Osjećati se i živjeti kao jedno u Kristu, za dobro bračnih drugova i ljudskoga društva. Jedinstvo je plodno, razdor je uništenje.

Što morate činiti?

Stvar je vrlo jednostavna. Iz osnovne istine, da će biti »dvoje u jedno« slijedi, da za muža ne smiju postojati druge žene, a za ženu kao da ne postoje drugi muževi. Bog je toliko osjetljiv za obiteljsku sreću, koja proizlazi iz jedinstva srdaca, da mužu zabranjuje da niti ne poželi tuđe žene, kao što ni žena ne smije željeti tuđega muža.

Je li to moguće zamisliti? Vrlo jednostavno. Po izlozima se nalaze mnogi, krasni i dragocjeni predmeti. Ljudi vide i proslijede, jer nijesu njihovi. Muž mora smatrati, da su sve druge žene kao tuđi predmeti izloženi po izlozima, koje može vidjeti ali ne dirati. Isto tako i žena može vidjeti tuđe muževe, ali kao tuđe, koje mora poštovati i smatrati tuđom imovinom.

U sv. Pismu nalazim jasno izraženu ovu istinu. Pravi muž govori sa svetom dušom: Moja je žena kao ljiljan, ostale su kao drače. Razumije se, da se drača treba čuvati. Prava žena govori: Moj mi je muž kao plodonosno stablo, ostali su muškarci za mene kao divlja stabla (Pj. nad pj. 2, 2). To ne znači prezirati druge već cijeniti i poštivati druge.

Vi ste ovdje sada jedan i jedna. Tako i ostanite. Nitko se ne smije miješati u to vaše društvo dvojice. Na jednoj ste klupi. Koračajte istom životnom stazom, u jednom stanu, jednoj obitelji, u jednoj zajednici. Ostanite kao dva oka u jednoj glavi. Kuda krene jedno, krene i drugo. Nije li to krasan primjer bračnog jedinstva? Dva oka složno žive, složno rade, složno pate, složno se vesele.

Samo takvo jedinstvo utažit će žeđu vašega srca, ispunit će sve praznine vaše duše. Bog je blagoslovio prvi par, bili su samo jedan — jedna. Da vas je više, taj blagoslov ne bi na vas sišao. Ostanite uvijek tako i blagoslov će Božji ostati s vama.

Tako budi!

DO GROBA!

Krist je jednom propovijedao o najvećoj tajni, a slušatelji su se tužili da govori nerazumljivo (Iv. 6, 61). Drugom je zgodom apelirao na svoje božanstvo, posljedica je bila, da su ga slušaoci htjeli kamenovati (Iv. 8, 59). Apostoli su jednom propovijedali o uzvišenim djelima Božjim, a podrugljivci su dobacivali, da su se ti propovjednici napili slatkoga mošta (Dj. ap. 2, 13).

Ta sudbina nerazumijevanja, osuđivanja i kamenovanja čeka i danas svakoga uvjerenoga, dosljednoga katolika, a osobito svećenika, kad ovaj počne govoriti o nerazrješljivosti braka. Kada bi naprotiv svećenik iznosio lukavo izmišljene bajke (I. Pet. 1, 16) ili bi predočivao teorije, koje bi godile ušima (II. Tim. 3, 4) ili savjetovao, što godi strastima, bez sumnje bi mu ljudi oduševljeno odobravali, štogod reče, i proglasili bi ga mudrim.

Staza je međutim zacrtana. Put je jedan, samo jedan. »Većma se treba pokoravati Bogu nego ljudima« (Dj. ap. 5, 29). — Vama, pak, kao katolicima, želim naglasiti ono, što znate i što prihvaćate kao nebesku istinu, naime, da je kršćanski brak, kao i svaki brak u svijetlu razuma nerazrješljiv.

Zašto?

Zato, jer od djetinjstva odzvanja u našim ušima zabrana Kristova: »Što je Bog sastavio, čovjek neka ne rastavlja« (Mat. 19, 6; Mk. 10, 8). Bog je onaj, koji stavlja pečat na kršćanski brak, zato ga čovjek ne smije otpečatiti. Naš narod ističe tu istinu vrlo kratko i sočno: Što svećenik sastavi, samo motika, kojom se grob kopa, rastavi. Ili: Ženidba nije proljetni cvijet, već je ona vjekoviti vijek.

Ono što smo čuli i učili kao djeca, otkrivamo sada u promatranju braka ma bilo s koje ga strane promatrali. Uzmimo, na pr. sadašnje vaše raspoloženje. — Vi sada sklapate životni ugovor. Kad rečemo »ugovor«, označujemo nešto obvezatno s obje strane. »Životni«, pak, označuje granice, u kojima taj ugovor vrijedi, naime, do kraja života. Jasno, da je vaše raspoloženje različito od onoga, kojim sklapate druge ugovore. Povrijedio bih dubinske osjećaje vašega srca, kad ne bih rekao, da vi sklapate ovaj dragi ugovor uvjereni, da ga sklapate do groba. Vi ste sada spremni zapečatiti tu svoju ljubav zadnjim dahom života. Nije to glas bolesne sentimentalnosti, već duboke istine, kada narodna duša pjeva: »Od vjenčanja pa do groba, ja sam tvoj a ti moja«. Prosuđujmo dakle brak prema tom raspoloženju i recimo, da je obavezan do groba, jer ga takvog i smatrate i takvog sklapate.

Okrenimo se malo oko sebe pa ćemo doći do istog zaključka, naime, da vi sklapate nerazrješljiv brak. Ovdje ste pred živim Bogom, pred četama anđela, koje kruže oko svetohraništa i koji napose paze na ovaj trenutak, kada milost Božja silazi na vas i na vaše riječi. Vi izgovarate riječi zakletve na bračnu ljubav do smrti. Čuje vas Bog, čuju vas anđeli, čuju ljudi. Svi će ti svjedočiti, da ste se zakleli na ljubav do groba. Tko prekrši tu zakletvu, on je ne samo krivokletnik već na neki način i izdajica ljubavi svih onih, koji se vesele zajedno s vama u ovom svetom trenutku.

Podignimo malo pogled prema nebu. Ovo vaše sklapanje braka doziva nam u pamet vezu Krista i Crkve, koja je nerazrješljiva. Krist vas gleda s odobravanjem. Vi ćete, naime, odsada odražavati na sebi, dokazivati pred ljudima, da ste kao fotografija trajne veze Krista s Crkvom. Krist je ljubio svoju Crkvu tako, da je i sama smrt zapečatila tu ljubav. Izdajstvo zadane riječi t. j. izdajstvo nerazrješljivosti braka označivalo bi izdajstvo prema Kristu, obesčašćenje svetog sakramentalnog znaka, težak grijeh pred Bogom.

Vječna istina

Krist nas je naučio, da je na početku ljudskoga roda vladala iskonska ispravnost braka: jedinstvo i nerazrješljivost, t. j. jedan muž i jedna žena u braku do groba. Ovu istinu potvrđuju običaji najprimitivnijih naroda. Andamanci, Malajci, Negrili i drugi ne znaju uopće što znači rastava. Sva sreća, da do njih još nije došla evropska kultura! Židovi Staroga zavjeta tako cijene nerazrješljivost braka, da kamenuju ženu nađenu u preljubi. Stari bi Egipćani radi istog razloga t. j. radi preljuba, muškarcu udijelili sto udaraca bičem, a ženu bi nagrdili time, da bi joj odsjekli nos. Arapi bi krivca ubili. A stari Sparćani? Pitali su strogog Likurga, zašto nije izdao koji zakon i o nerazrješljivosti braka. On odgovori: »Nije potrebno, jer kod nas nema rastave brakova«.

Vi, dakle, stapate svoj glas doživotne bračne ljubavi s glasom neizvještačene prirode, s glasom autentičnog čovječanstva, s glasom povijesti, s voljom Božjom i s voljom Crkve. Ponosite se, jer ste graditelji zdravog čovječanstva, sretne budućnosti. Ne krijem pred vama istinu, da, naime, upravo ova nerazrješljivost braka koji put donese teške žrtve, ali ljubav i vjernost moraju sve te poteškoće olakotiti. Sjetite se, da Bog ne zapovijeda ono, što je nemoguće, a da je čovjek dužan činiti sve, što je moguće, da se složi s voljom prirode i s voljom Božjom.

Zaključak

Svi uviđamo, da se u nerazrješljivosti braka krije tajna sreće i pojedinaca i pojedinih obitelji i ljudskoga društva. »Bronćano čelo udesa razbija se poput vala o greben, o čvrstu vjeru para, koji se vole« — rekao je jedan mislilac (Kerner). Nekoj je ženi muž bio osuđen na 17 godina tamnice. Ona je dobila dozvolu i provela to vrijeme u tamnici s mužem, a kao razlog u molbi navela je prsten, na kojem su bile napisane riječi: »Mors sola« — samo nek nas razdijeli smrt.

Uvjeren sam, da sklapate takav brak na kojem stoji natpis: »Mors sola« — samo smrt nas može razdijeliti. Neka netko to zove žrtvom, ali neka se sjeti, da nema prave ljubavi bez žrtve. Neka je dakle podnosi. U ovom pak trenutku ne volim taj izraz »podnosi«, jer žrtva se u ljubavi ne podnosi već rado nosi. Nosite, dakle, slatki jaram vaše bračne ljubavi sve do groba. Bog vam u tome pomogao! Jaram vam bio sladak i lak!

SRETAN — NESRETAN BRAK

U narodnoj poslovici veli momak: »Mene hoće da ožene, blago ti se meni. Al' sa ženom živjet treba, teško ti se meni«. Recimo, da u tim riječima ima lakomislene šale, ali je činjenica, da je brak po svojoj naravi neka zagonetka. Neki ga zovu lutrijom, da označe rijetke sretnike, odnosno, da označe, kako se ljudi lako u sklapanju braka prevare. Za neke je brak kao bogato more, u kojem ima blaga, biserja, ali se čovjek namjeri i na nemani, doživi oluje, nađe smrt. Neki ga uspoređuju nebom, ali drugi također i paklom na zemlji.

Oni koji u braku nalaze biserje, sreću i zadovoljstvo neka zahvale Bogu. Oni redovito tu svu svoju sreću čuvaju za sebe. Poteškoća je s onima, koji u braku nalaze nemani; dožive oluje, katastrofe. Ovi mobiliziraju sve oko sebe, da im se pomogne, da se oslobode zla. Pitaju savjete, traže rješenja, ispituju gatalice, ne bi li barem one otkrile tajnu »nesretnog braka«.

Činjenica je, da se danas mnogi tuže na svoju nesreću u braku. Smatraju se utamničenima pa čeznu za slobodom. Zajednički im život postaje nesnošljiv pa traže rastavu. Važno je dakle znati, koji su uzroci tih tako zvanih »nesretnih brakova«, da se otkriju, po mogućnosti, i lijekovi.

Mnogo uzroka

Može se mirne duše reći, da koliko ima »nesretnih brakova«, da toliko ima i raznih uzroka tim nesrećama. Koji put ćemo uzrok naći u tome, što su bračni drugovi stupili u brak kao u nekoj sumaglici, naglo, nepromišljeno, a nesmotrenost treba uvijek platiti, prije ili poslije, skuplje ili jeftinije. Drugi je brak opet nesretan, jer ga je združila mjesečina, neka pjesma, suton sunca, napeti film, roman. A kad mjesečina ustupi mjesto svijetlu sunca i stvarnosti, a pjesma zamukne i nastupi pauza, film prestane a roman se zatvori? Što onda? Sanjari se probude razočarani te proklinju svoju sudbinu. Dogodi se, da se djevojka zaljubila u atletskog mladića, jer joj se atlete sviđaju. A kasnije atleta pokaže svoju jakost na ženinim leđima i ona plače svoju zlu sudbinu. — Dogodilo se, da se neka zaljubila u pomodno obučena mladića, prekrasno sašiven kaput. Ali, kada ga ugleda bez toga odijela, otkrije, da je grbav, pa proklinje svoju sudbinu. — Mladić, pak, uzme onu, jer je lijepa kao ruža, ali ruže nesta, a trn osta, pa i on jadikuje nad svojom sudbinom. — Nije rijedak slučaj, da mladić uzme djevojku radi blaga. Ali »blaga nesta, a vrag osta«, pa uzdiše, jadnik, za slobodom bez novaca, za slobodom bez ropskog blaga. Voli biti siromah nego rob.

Bez sumnje, u mnogim slučajevima radi se samo o sitnim poteškoćama, o smiješnim uzrocima, radi kojih neki proglašuju svoj brak nesretnim. Ljudi su postali mekušci, ne znaju se svladati, pa ih svaka poteškoća rasplače kao razmaženo dijete. Ne niječemo ipak, da ima slučajeva doista »nesretnih brakova«. Većinom se uzrok tih nesreća nalazi u tome, što bračni drugovi pri sklapanju braka nijesu ispravno mislili, nijesu iskreno jedan drugoga voljeli, nijesu muževno odlučili živjeti pravim bračnim životom. U jednu riječ: naš je nervozni mentalitet pobrkao ljestvicu vrednota. Brak je pomaknut sa svoje čvrste osi. Svetinja se braka gazi nogama. Zato najprije bračni drugovi plaču i nariču na ruševinama sretnog braka. Interes, strasti, ispraznost, površnost i drugi motivi nijesu mogli niti će moći biti izvorom sretnih brakova.

Mnogo krivih lijekova

Ima na pretek lijekova proti »nesretnih brakova«. Zar ih nijeste čuli, čitali? Na pretek članaka knjiga, savjeta, prijedloga. Svi ti lijekovi na svršetku zaključuju, da je rastava jedini efikasni lijek. Čovjeka doista stegne oko srca, kada se namjeri na mnoštvo netočnih, površnih, nepsiholoških, pogibeljnih lijekova, odnosno uputstava. Mnogi duhovni »nadriliječnici« davaju takve savjete, da oni, koji se za njima povode, lako postanu živčano bolesni, spolno zaraženi ili samoubojice.

Budući da ima puno uzroka, treba tražiti i više lijekove. Uzmimo primjer. Nekom se iskusnom seljaku tužio mladi par na nesreću u braku. Starac im pogleda ruke pa im reče: «Radite, a kad vam se na rukama pojave žuljevi, mislim, da će nestati nesreće u vašem braku«. — Nekom se građaninu tužila mlada dama, da je nesretna u braku. On je zapita za djecu, a dama odgovori, da djeca više nijesu u modi. Čovjek joj na to odgovori: »Eto vam uzroka, zašto je i sreća izišla iz mode. — Pokažite mi dijete, a ja ću vam pokazati put sreće«.

Gdje je, dakle, pravi lijek? Pričala žena ženi o »nesretnom braku« neke njihove kolegice. Iskusna žena odvrati: »Nema, draga, nesretnih brakova, već ima samo zločestih bračnih drugova«. — Davno su pitali mudraca Sokrata, da li on doista smatra kralja Perzijanaca sretnim? Sokrat odgovori: »Ne znam koliko je on krepostan, zato ne znam, da li je sretan«.

Eto nam bolesti i lijeka. Bolest se nalazi u opakoj, zloj volji, a lijek se nalazi u kreposnoj volji. Svaka će se nesreća razbiti o hrid kreposti bračnih drugova, kao što se val razbija o morsku hrid. Uzrok je nesrećama u braku u tome, što se ne prakticira kršćanski brak. Nema mira ni sreće, dok se bračni drugovi ne oboružaju ispravnom, kreposnom voljom.

Pričaju, da po selima hladnih krajeva postoji zajednička soba, koja se grije, a u kojoj se radi. Tu sobu zovu »Božji kutić«. Svaki je kršćanski brak »Božji kutić«, ako u njemu vlada krepost bračnih drugova, jer krepost ljeti hladi, zimi topli, a jača zimi i ljeti. Tko je krepostan, taj je jak, taj je sretan.

Vi, mladenci, dokazujete, da cijenite Nazaretsku obitelj, jer je ona zrcalo svih kreposti: brižljivost poočina sv. Josipa, nježne i svete ljubavi majke Marije, poslušnosti i svetosti malog Isusa. Idite njihovim stazama, i ta će vas staza dovesti do sreće.

Želim vam, da tim putem ustrajno koračate, da ne sustanete, a vašim snagama neka dođe u pomoć milost Božja. Tako budi! Tako sada i do groba!

NOSITE BREME JEDAN DRUGOGA

Vi od ovoga časa počinjete živjeti zajedničkim životom. Što vam, mladenci, želim istaknuti kao najpotrebnije u tom vašem zajedničkom društvu? Reći ćete, da je najpotrebnije sačuvati ljubav. Ona vas je, doista, i dovela do oltara. To je istina, jer tko daje ljubav, daje sve, što je potrebno za život duše na zemlji.

Ljubav pak ima mnogo uloga. Ona razumije, podnosi, ne nadima se, radi, žrtvuje se. Koja je njena najpotrebnija uloga za sretan život? Trpjeti jedan za drugoga, podnositi jedan drugoga. Tako vam po meni u ovaj čas poručuje sv. Pavao: »Nosite breme jedan drugoga« (Gal. 6, 2). Nastojte jedan drugoga razumjeti, podnositi prirodne slabosti, tješiti u žalosti, sokoliti u boli, pomagati u nevolji. To je smisao Pavlovih riječi.

Ova je uloga ljudima najnerazumljivija. Netko je nazvao ovo stoljeće »stoljeće elektriciteta«. Drugi je na to dobacio: »Elektriciteta među ljudima«. Doista, to je elektricitet ratnih sukoba, hladnog rata, diplomatskog natezanja. Nervoza kao bolest i nestrpljivost kao mana očituju se na svakom koraku. Ljudi su prisiljeni brzo živjeti, dosadno obavljati koji mehanički posao, osjećati nesigurnost sutrašnjice, gledati napete filmove. Današnji način življenja istančuje ljudske živce i ovi iskre.

Toga ima i u obiteljima pa i kod mladih muževa i žena. Muž je, na primjer, malo napornije radio, žena se digla na lijevu nogu pa jedan i drugi iskre od nervoze. Ovaj brzi i nervozni tempo života stvara i tako zvana ekspres - vjenčanja, o kojima se može reći samo to, da je za te brakove dovoljno upoznavanje jednoga dana. Možda će se voljeti koji mjesec, svađati koju godinu, a nauče podnositi jedan drugoga, kada se rastanu ili kad jedan od njih umre.

Podnosite jedan drugoga

Plinije priča, što je čuo od nekog Mucijana. Nad potokom je stala daska kao mostić za prolaz. S jedne i s druge strane nadošla po jedna koza i stale jedna ispred druge, jer nijesu mogle zajedno proći. Nedostajalo im je inteligencije, da shvate kako je potrebno, da jedna pođe natrag, dok druga prođe. Nagon ih je ipak naučio rješenju. Jedna se od njih spusti na koljena, pa se ispruži, glavu metne među ispružene noge. Tako je druga mogla proći preko nje.

Ova nam priča daje ključ za rješenje tolikih poteškoća u bračnom životu. Uči nas, da je akomodiranje zakon života. Tijelo se akomodira na temperaturu, oči se akomodiraju na svijetlo, želudac na hranu. Muž i žena moraju usvojiti taj zakon, vidjeti njegovu ispravnost i pomoću njega riješiti razne nesuglasice i sukobe, koje im možda život donese. Zašutjeti, kada ih jezik muči, da mu udovolje. Popustiti jedan drugomu, kada opaze, da drugi uporno stoji pri svome. U nevolji ili patnji priskočiti u pomoć jedan drugomu, savjetom, riječju, utjehom, jer se i bol u društvu lakše snosi.

Zašto će podnositi jedan drugoga?

Zato, jer ih je ljubav združila. — I vi ste, mladenci, svijesni, da vas je ljubav združila. Time ste uvjereni, da jedino razumjevanjem i podnošenjem drugoga možete udovoljiti tomu zakonu ljubavi. Ta ljubav vas je ukrcala zajedno u jednu lađicu. More života može donijeti ugodnosti, ali i neugodnosti. Stojite pred ugodnim, ali i neugodnim časovima života. Danas će vas razblažiti slatkoća, možda vas sutra čeka gorčina. Jasno je, da ste preuzeli na se i jedno i drugo. Uz ruže morate uzeti i trnje. Tko želi brati plodove, mora uložiti znoj. Prije ugodna odmora, potrebit je naporan trud. — To je, eto, zakon bračne sreće, zahtjev bračne ljubavi. Toliko ćete biti sretni, koliko se jedan za drugoga žrtvujete, koliko jedan drugoga budete podnosili. Na to vas sili ljubav.

Zašto i ne bi tako postupali? Svatko ima po koju manu. Dogodi se pak, da se greda u svom oku ne vidi, a trn u tuđem oku vidi (Mt. 7, 3). Tko je kriv za to krivo gledanje? Onaj prirođeni egoizam, koji se protivi pravoj ljubavi. Vi, dakle, morate ovog časa spaliti taj egoizam. Spalite ga ovdje, gdje zadajete časnu, bračnu riječ. Ovdje, kamo vas je dovela ljubav, ovdje pred živim Bogom, anđelima, pred Crkvom i pred

ljudima, gdje polažete zakletvu, gdje obavljate ovaj sveti obred sklapanja braka.

Spaliti egoizam, a odlučiti podnositi jedan drugoga. Eto vam sredstva mira i bračne sreće. Jedan će vam primjer to objasniti. Muž i žena se svađali. Ništa u tome neobično. To se međutim ponavljalo. Ni u tome nema ništa čudno. Uvijek bi se i pomirili. I to je razumljivo. Jednoga dana žena nikako nije bila raspoložena na pomirbu. Kad ie muž opazio, da su sva nastojanja uzaludna, veoma se uozbiljio. Potraži fenjer i stane tražiti po kući neki predmet. Otvara vrata sobe, stol, sagiba se ispod kreveta, trči u podrum, pretražuje cijelu kuću. Žena pomisli, da je njezin muž možda poludio, i da je bolje govoriti s čovjekom zdrave pameti nego šutjeti s luđakom. »Što tražiš, zar si poludio« — upadne žena, koja je do sada iz prkosa šutjela. — »Ne — odvrati muž — ja nijesam poludio nego tražim lijepe riječi iz tvog prošlog života u našem braku«. — Ovako dosjetljiv, miran i duhovit način reagiranja promijenio je pozornicu. Mir je uspostavljen, diplomatski su odnosi opet stupili na snagu.

Kako ćete vi postupati?

Poslušajte savjet jednog iskusnog čovjeka. Rekao je netko, da muž, dakle ti mladenče, mora biti gluh, a žena, dakle ti mladenko, slijepa. Muž mora biti gluh, da ne reagira na svaku neumjesnu ženinu riječ. Žena mora biti slijepa, da ne vidi svaku sitnu neurednost muža.

Povedite se za ovom praksom. Stari otac davao je savjete sinu prije vjenčanja. Rekao mu je, da najprije ispuni satokaz za dan, da sastavi dnevni red. Sin mu ga je donio. Bilo je predviđeno ustajanje, uzimanje hrane, polazak u ured, spavanje, šetnja i drugi dnevni poslovi. Stari otac reče, da je satokaz nepotpun. Što nedostaje? »Sine, odredi barem pola sata za svađanje, ali kao slobodan predmet«. To je bila pouka sinu, da uvijek promisli na određeno vrijeme za svađanje, pa se tako ne će svađati, već će štedjeti živce i čuvati mir i slogu.

U jednoj je prigodi bila krivnja za svađe na strani žene. Ona se, međutim, potuži sv. Vinku na svoga muža. Sv. Vinko shvati, gdje se nalazi pravi uzrok, pa pruži ženi staklenku s vodom, da stavi u usta malo te vode kadgod nastupi pogibelj, da će se s mužem poriječkati. Naredi joj, da je drži što može

više u ustima. Lijek je uspio, jer se žena na taj način svladala, da ne govori, nije mogla govoriti s vodom u ustima.

Kao kršćani vi cijenite i razum i vjeru. U ime vjere sv. Pavao vam poručuje, da prava ljubav »sve podnosi, sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi« (I. Kor. 13, 7). Nije ljubav samo neki ukras niti izljev nagomilanih mladenačkih osjećaja. Ljubav je i teška zapovjed, koja strogo naređuje, da se jedan za drugoga žrtvujete. To je teško, ali ta je poteškoća od Boga blagoslovljena, posvećena. Tako je moćna, da otvara rajska vrata. Oboružajte se takvom ljubavi, da vas dovede do te rajske sreće. Amen.

JEDNAKA PRAVA

Žena je prva prevarila muškarca u raju zemaljskom. To je muškarac i priznao: »Žena, koju si mi dao, dala mi je od stabla i pojeo sam« (Gen. 3, 12). Povijest, pak, pokazuje, da se je muškarac više puta osvetio ženi za tu prevaru. Naše nam doba pruža jasan primjer. Muškarac je namamio ženu na jabuku, kojoj je dao ime »jednakopravnost«. Žena je poslušala. Ušla je u život. Ostavlja domaće ognjište, natječe se s muškarcem, bavi se muškim poslovima.

Nije to dosta. Muškarac osjeća, da je ženu dobro prevario. On već počima javno govoriti, da ima prava, koje žene nemaju. Mislim u prvom redu ne bračni život. Ima muževa, koji u ime kavalirske pažljivosti lijepo pozdrave ljepotice ili prijateljice na putu, možda im i poljube ruku, kao da im je posvećena. Ali, ako njihove žene lijepo pozdrave muškarca, oni to zovu namještenim, proračunatim ulagivanjem ili izazivanjem. Nađe se po koji muž, koji u ime karaktera i bračne vjernosti pita uvijek ženu, gdje je bila. Ali, ako to isto pita njega njegova žena, on to zove cjepidlačenjem ili ljubomorom, kojoj se mora oduprijeti. U jednu riječ: muž misli, da može pogaziti zadanu riječ vjernosti i jedinstva time, da se pozove na neka tobožnja prava i reče: »Ja sam muškarac«. Pa i prije sklapanja braka mladići znaju upotrebljavati tako nametljive, lažljive, ohole metode, da unište ženski ponos i čast, a sve to pozivom na neka »muška prava«.

Crkva to ne odobrava

Katolička je nauka jasna i odlučna. Muž i žena imaju posve ista prava u odnosu na sve, što se bitno odnosi na brak i na bračne dužnosti i prava. U tome nema iznimke ni popuštanja (kan. 1111). Kada je pitanje rađanja djece, vjer-

nosti, jedinstva, bračne ljubavi, poštenja, osobnog dostojanstva, poštivanja ljudskih prava ne smije biti nikakve razlike između muža i žene, jer su jedno i drugo jednako odgovorni pred sudištem savjesti, odnosno pred Bogom.

Ovo odlučno zastupanje prave jednakosti između muža i žene sa strane katoličke vjere raskrinkava hvalisanje modernog čovjeka, koji u mnogočemu optužuje »mračni srednji vijek«. Neka moderni čovjek rastvori zastor, koji mu priječi, da pravilno upozna srednji vijek, pa će u mnogočemu promijeniti svoje mišljenje. Taj srednji vijek zna za viteštvo. Svaki se, naime vitez morao zakleti, da će svojim životom braniti čast žene. U tom je vijeku niknulo trubadurstvo, koje je pjesnički uzveličavalo ženu kao anđela. Taj nam je vijek ostavio mnoge svijetle ženske figure, koje su znanjem i snagom duha nadvisile sve primjere ženskih veličina. Tu imamo osobito sv. Katarinu iz Sijene, koja je spasila Italiju od građanskog rata te uspjela osloboditi Sv. stolicu od Avinjonskog sužanjstva.

Zašto Crkva brani jednakost?

Ona najprije gleda na izvornu nauku. U raju zemaljskom Bog traži prvom čovjeku slično biće, koje će mu nerazdruživo stati uz bok sve do smrti. Nijedno biće nije moglo pružiti tu uslugu. Zato Bog stvara kost od kosti, meso od mesa, dio iste naravi, slično biće iste ljudske naravi.

Očito je, dakle, da muž i žena imaju istu ljudsku narav, od istog su porijekla, usmjereni su prema istoj zadnjoj svrsi života, posjeduju istu neumrlu dušu, odgovarati će pred istim vječnim Sucem, raspolažu istim sredstvima spasenja. Muž mora smatrati ženu kao dio duha Božjega (Malah. 2, 15), kao baštinicu milosti, sudionicu u Božjoj naravi.

Služba im je doista različita: žena je majka, muž je otac, ali za porod djece obe su službe jednako potrebne. Zovu se supruzi, jer su upregnuti u ista kola rađanja i odgajanja djece, u čuvanju obitelji, da zajednički vuku slatke plodove svoje ljubavi.

A raznolikost?

Zastupamo spomenutu jednakost, iako isto tako naglašujemo, da je Adam stvoren prije Eve, a ne obratno (I. Tim. 2, 13; I. Kor. 11, 8 i 12). Mužu, dakle, pripada neko prvenstvo.

On je u upravi glava obitelji. Tijelo s dvije glave ne može opstojati. Recimo, da je muž pamet, glava, ali nadodajmo odmah, da je žena srce, a potrebna je glava i srce, pamet i osjećaj, jer bez jednoga kao i bez drugoga čovjek je nepotpun. Najbolje je nastojati oko toga, da muž bude topla pamet, a žena pametno srce. Pamet i srce imaju jednaka prava, ali pod uvjetom, da pamet prednjači, a onda je posve slobodno slijediti srce, jer srce bez pameti vodi u provaliju.

Sv. Pavao nalaže muževima: »Ljubite svoje žene«, a ženama: »Slušajte svoje muževe«. Nije li ovo nejednakost? Zar muž ima samo ljubiti a ne slušati, a žena slušati a ne ljubiti? Nipošto, to bi bilo nakazno izvrtanje pravog smisla sv. Pisma. Upravo ljubav, kojom muž mora voditi svoju obitelj i njom upravljati, čini, da njegove naredbe u obitelji budu slatke i lake, jer u ljubavi se neopazice zapovijeda i rado pokorava. Muž naređuje i vodi u duhu Božjemu, a žena slijedi u istom duhu, iz ljubavi, a na zajedničko dobro obitelji.

Što treba činiti?

Neka se žena tužila na svoga muža, da je naprasit, silovit, bezobziran. Ispovjednik je zapita: »Da li je vaš muž bio koji put bolestan?« — »Nije«, odgovori žena. — »Ne daj, Bože, da ga zadesi teža bolest, da uzmora duže ležati, vjerojatno bi osjetio svoju jednakopravnost u bolesti«. — To se i dogodilo. Poslije nekoliko mjeseci dođe žena i reče: »Velečasni, pogodili ste. Teška bolest moga muža pretvorila ga je u dijete«. Kada muž osjeti svoju bijedu, onda nema volje apelirati na svoja prava, jer zna, da je potreban ženine pomoći.

Žena će uvijek ostati različita od muža. Po naravi joj pripada nježnost, osjećajnost, skromnost, a mužu snaga, odlučnost, stvaralaštvo. Potrebno je čuvati jednakopravnost u međusobnoj podređenosti. Pogledajte dva oka u glavi: jedno je na jednoj strani, drugo na drugoj. Jednakopravna su, a različita. Jedno i drugo radi, ali zajedno gledaju. Ako jedno oboli, i drugo pati. Budite, dakle, kao dva oka u jednoj glavi: različiti, ali jednakopravni. Ljubite se kao dva oka u glavi, onda između vas ne će nikada nastati pitanje, da li muž ima prava, koja žena nema. Čuvajte jedan drugoga kao što čuvate oko u glavi. Uvjeren sam, da će na taj način vaš brak biti izvorom blagoslova i sreće. I neka vam bude!

NIJE U BRAKU SVE DOZVOLJENO

Vi, mladenci, sklapate životni ugovor. To je pravi »ugovor«, pa prema tome nemojte zamišljati, da možete postupati posve samovoljno prema svome drugu. Niti se smiju kršiti prava i čast muža, niti prava i čast žene. Ali, to je ugovor svoje vrsti, ugovor iz ljubavi, da razvije ljubav i učini je plodnom. Ne smije se, dakle, u bračnom životu silom nametati bračnom drugu svoja volja niti kruto tražiti svoja prava, kao da se nalazimo u nekoj advokatskoj kancelariji ili na sudu.

Za bračni je život vrlo pogibeljno, ako muž ženi ili žena mužu sistematski nameće svoju volju. Isto je tako pogibeljno, ako silom svaki od njih traži svoja prava, kao na sudu. Obitelji bi drukčije izgledale, kad bi njihovi članovi više gledali na dužnost nego na svoja prava. Naša narodna mudrost govori: »Htjeti do kraja pravice ne može se bez krivice«. Ako ovo vrijedi i za obično građansko područje, koliko više vrijedi u bračnom životu. Obično se dogodi, da onaj, koji silom traži prava, otide praznih ruku, to jest, da »tko se drži pravice, taj ne muze kravice«. Neka ne vlada samovolja ni pravo već ljubav i sloga.

Uzmimo primjer. Ako muž traži silom, da bude priznat kao glava obitelji, a zaboravi, da je njegovo prvenstvo prvotno prvenstvo ljubavi, on svojim postupkom lomi jedinstvo, tjera ljubav. Nametljivca niko rado ne prima. — Ako jedan bračni drug želi silom doznati, što drugi misli, čime se njegovo srce bavi, te mu nameće svoju volju, taj zaboravlja, da je ljubav strpljiva, da ljubav čeka, moli, da je taktična, delikatna, nježna. Kruta sila, opora vlast, strogo pravo i slična sredstva tiranije znače pravi »DiDiTi« za slogu i ljubav.

Ja želim danas istaknuti, da je isto tako krivo mišljenje onih, koji misle, da je u braku sve dozvoljeno. Ti zaboravljaju,

da postoji prirodni, Božji, crkveni zakon, koji je iznad bračnog prava. Znam, da bi netko mogao dobaciti: »Nemojte nas uznemiravati tim ograničenjima«. Ali, ja bih takvima odgovorio: »Većma se treba pokoravati Bogu nego ljudima« (Dj: Ap. 5, 29). Rekao bih im također, da oni svojim sloboštinama uznemiruju i svoju savjest i Crkvu i nebo. Neka, dakle, radije ispunjuju svoje dužnosti, neka poštuju Božja prava, a puste svećenike da iznose Kristovu nauku, jer je njima naređeno: »Idite i naučavajte sve narode.« Svećenikova je lozinka: U braku nije sve dozvoljeno.

Ne smije se pretjerivati

Ima pesimista u braku, koji krivo shvaćaju nauku vjere, pa traže od svog bračnog druga, da se uzdržava i od zakonitog ispoljavanja bračne ljubavi. Ti postupaju kao da je tijelo prokleto, a kao da je brak stvoren samo zato, da bračni drugovi gledaju nad glavom zlatno voće, ali da ga ne smiju nikada i nikako dirati. Tim pretjeranim »čistuncima« treba doviknuti, da ne glume anđela, jer iz nespretne glume anđela lako bi se mogao vidjeti đavao ili životinja.

Ima, pak, i optimista. Ima ih svakako više nego onih prvih, pesimista. Ima optimista, koji misle, da im je sve dozvoljeno, pa i to, da od svoga druga traže, u ime neke »prirode«, da se životinjski izživljavaju, ne poštivajući ni ljudsku čast ni dostojanstvo svoga bračnog druga. Oni i pitanje poroda podređuju svojim strastima. Njima treba mnogo jače doviknuti, da je za čovjeka prirodno samo ono, što odgovara razumu, jer razum je ona karakteristika, koja ga razlikuje od ostalih životinja. Što je proti razuma, to je proti čovečje prirode.

Između ova dva ekstrema nalazi se zlatna sredina, prava mjera. Potrebno je, da se bračni drugovi drže razumnosti, razboritosti, kreposne mjere. Uviđavnost, mjera, ravnoteža, eto zlatnih pravila za bračni život. Vi, recimo slikovito, sada ulazite u malu lađicu. Potrebno je, da u njoj stojite uvijek u ravnoteži, jer tko se nespretno nagne, može prouzrokovati sebi i svome bračnom drugu propast. Ne smije se popuštati, da pretjerane strane temperamenta dođu do izražaja, već je potrebno čuvati zlatnu mjeru, kreposnu sredinu. Prevelika bi strogost ukočila, prevelika nježnost rastopila. Iznad sile stoji ljubav, ali ljubav ne znači raspuštenost. Iznad prava stoji du-

žnost, ali dužnost nije neumoljiva sila. Mjesto nametanja svoje volje neka dođe do sporazuma, a mjesto pretjeranosti uviđavnost.

Uviđavnosti dajte prvo mjesto

U tamnoj šumi života potrebno je, da vas vodi razum. Vi stupate na put bračnog života, ali pod uvjetom i uz svečano obećanje, da ćete živjeti kao ljudi. Pozvani ste, da svladavate svoje strasti, da ne dozvolite, da nerazumno biće svlada ono razumno, da čovjek nagona svlada kršćanina. Prohtjevi su tijela jaki, čovjek je slab. Iako je teško svladavati strasti, nije nemoguće. Što se mora, to se može. Bog i razum ne zapovijedaju nemoguće stvari. Tko ne uspije odmah, uspjet će, Božjom pomoću i svojom voljom, postepeno, kroz neko vrijeme. Glavno je dobra volja. Malo dobre volje — pa i ono, što je teško, postaje lako.

Između bračnih drugova vrlo često dolazi do nesporazuma na spolnom bračnom području. Tu je veoma potrebna uviđavnost. Neka otvoreno i iskreno pogledaju istini u lice. Možda im bolest ili koji drugi važan razlog onemogućuju imati djece onoliko, koliko bi željeli. Tu je neminovna dužnost svladati svoje prohtjeve. Gospodstvo je nad tijelom apsolutno potrebno. To gospodstvo, pak, ne smije biti gospodstvo krute sile već uviđavnosti i prilagođivanja višim silama.

Ako je priroda, idući svojim putem, priredila za život novo biće, roditeljima nad glavom visi samo jedna zapovijed: »Ne ubij«. Njihova bračna veza mora biti rasadište života, a ne mrtvačnica ni kosturnica ubijene djece. Bračna je veza sakramenat života i ljubavi, a ne ubijanja i mržnje na život. Otac i majka su roditelji a ne zli suci, koji bi osudili na smrt nevinoga. Ako, dakle, mogu obogatiti svijet novim bićem, ali ne će, ako radije vole izživljavati svoje nagone nego snositi žrtve odgoja djece, oni će se iznevjeriti svom prirodnom i kršćanskom pozivu pravih roditelja.

Čovjek rado nosi teret, ako je teret dragocjen i lijep. Ima li ljepšeg tereta od djece, dragocjenijeg predmeta od dječje duše? Tko se grešno rastereti tereta djece, taj se opterećuje grižnjom savjesti i odgovornošću pred Bogom i pred ljudima.

Budite, mladenci, ponosni na službu, koju danas preuzimate. Život je velika tajna. Vi postajete Božji pomagači u širenju života. Vi ste ovlašteni otvarati tu tajnu života. U širenju života surađujte s Bogom svom dušom. Ali znajte, Bog ne će surađivati s vama u zlu. Jednoga će dana Bog tražiti od vas račun, jer je on gospodar života i smrti, a vama nije dozvoljeno odlučivati o smrti. — Uzvratite Bogu povjerenje, koje vam je dao. Od vaše kreposne, kršćanske, svete suradnje crpst će korist potomstvo, vi, narod, zemlja i nebo. I neka vam svi oni zahvalno uzvrate! Neka vam pomogne nebo i zemlja. Tako budi!

ZAŠTO SKLAPATE BRAK?

Moderni je naraštaj doista prividno izjednačio ženu s muškarcem. Odrezao joj je kosu kao i muškarcu. Gurnuo joj je u usta cigaretu kao i muškarcu. Obukao joj je hlače kao i muškarcu. Naučio je raznim igrama i sportu kao i muškarca. Je li ovo veliko otkriće? Napredak ili nazadak ?

Odgovor na taj upit daje sama žena. Kada stupa u brak, često puta stupa tako »spremna«, da ne zna ni kuhati ni plesti ni šiti, kao što to redovito ne zna ni muškarac. Razvija se neki posebni tip žene, koja nije ni žena ni muškarac, jer je izgubila skromnost žene, a nema odvažnosti muškarca. Kad su u pitanju djeca, ta moderna žena ne će da rađa djecu kao ni muškarac. Kao da mu se i u tome želi upriličiti.

Radi se dakle o stramputici. Potrebno je ispitati osnovnu orijentaciju. Treba ispitati savjest u njenim temeljima. — »Zašto smo na svijetu?« Ovaj upit postavlja pred čovjeka svrhu ili cilj. Svrha je kao zvijezda vodilja po mračnim stazama života. Svrha je snaga, koja čovjeka jača, da ne podlegne životnim poteškoćama. Planinar gleda na vrh planine, čovjek gleda na svrhu života i kreće neustrašivo prema njoj. Mornar pomišlja na luku, čovjek na svrhu života. Treba li čovjek mjerila, da uvidi da li je njegovo djelo ili postupak ispravan ili ne, neka onda sravna svako djelo sa zadnjom svrhom života. Ako to djelo ili čin vodi postizavanju te svrhe, dobro je, ako pak odvraća od postizavanja te svrhe, zlo je.

Znati svrhu znači razlog, mjerilo prosuđivanja, što je dobro, a što zlo: Znati svrhu braka znači shvatiti brak, naći mjerilo prosuđivanja, što je dozvoljeno u braku, a što nije, što je dobro, a što zlo. Vi, mladenci, sada pitate sami sebe: zašto sklapamo brak? Ali taj upit postavite sebi često puta u životu. U odgovoru na taj upit naći ćete svijetlo, utjehu i snagu.

Muž je stvaralac. Najznamenitije djelo, koje može stvoriti, jest dijete. »Žena je gospodarica svijeta«, rekao je netko. Ja nadodajem: da, gospodarica, ali jedino po materinstvu. Brak je zagonetka, tajna, a rješenje te zagonetke, otkrivanje te tajne zove se: rađanje djece. Otac i majka nalaze rješenje svoga poziva u pozivu rađanja djece.

Eto, to je prvi i glavni odgovor na upit: zašto sklapate brak. Ispravnost toga odgovora potvrđuje Bog (Gen. 1, 28; Tim. 5, 14). Bog je naredio, da jedino taj odgovor držimo kao ispravan.

Ljubav diktira isti odgovor. Bračna ljubav traži djecu. Ljubav vas ujedinjuje, a u djeci, ako ih Providnost dozvoli, ta vaša ljubav poprima vidljiv oblik. Djeca su jeka, dokaz, zalog trajne roditeljske ljubavi. Pojava djece na obzorju obiteljskog života znači pojavu zvijezde, koja ukazuje put života, rada i djelovanja. Ljubav oblikovana u djeci dokazuje, da je ona odlazna, spojna i dolazna točka roditelja.

Ima i drugih ciljeva, ali sve u podređenosti malo prije spomenutom cilju: rađanju djece. Bez sumnje, cilj je braka i u tome, da se bračni drugovi popunjavaju, usavršavaju, pomažu, usrećuju, ali sve je te ciljeve priroda podredila i namijenila cilju djece. Žalosno je, da često puta posve krivi ili dvolični ciljevi rukovode sklapanje braka, pa se takvi brakovi lako i raspadnu.

Dogodi se, da se muškarac zaljubi u ženu jedino radi blaga, pa mu se dogodi po onoj narodnoj: »Uzme ženu radi blaga; blaga nesta, vrag osta«. Onaj drugi uzme onu jedino radi ljepote. Međutim, bila ona lijepa kao ruža, uvijek se dogodi, da ruža nestane, a trnje ostane. Tkogod se ženi ili udaje jedino radi naslade, taj zamjenjuje svrhu sa sredstvom, taj izopačuje svrhu braka. Tko tako postupa, osjetit će na dnu čaše gorčinu. Neka se sjeti, da na svijetu nema tako slatka načina, a da u njemu nema i gorka začina.

Djeca

Moderni ljudi se hvališu, da je naš vijek »našao dijete.« Samo ga, vele hvalitelji modernog svijeta, naše vrijeme razumije, samo ga mi pravilno odgajamo, i omogućujemo mu, da dođe do izražaja, do uspjeha, jer smo ga mi oslobodili

okova zastarjela morala. Prošla su vremena zanemarivala dijete, skučivala njegovu slobodu, a mi ga podižemo i usrećujemo.

Na ovu površnu, hvalisavu rečenicu mi kršćani možemo odgovoriti, da nikada nitko nije tako visoko cijenio dijete kao što ga je cijenio Isus Krist, a za njim kršćanstvo. Krist se pojavljuje kao dijete. Evo vam oko jaslica samo djeca. U hramu sluša kao pravo dijete. Kad odraste, okuplja i miluje djecu. Djecu stavlja odraslima kao uzor nevinosti. Djeci osigurava ulaz u nebo. Proklinje one, koji svojim primjerom opropašćuju djecu. Kada pobožne žene za njim plaču, on ih upućuje, da te suze čuvaju za svoju djecu.

Najbolja oklada, na koju Krist poziva ovaj današnji svijet u pitanju obrane dijeteta, jest upravo svrha braka. Krist kori modernog čovjeka, što postupa tako, da cvjetić djetinjeg života otrgne u majčinoj utrobi, što na laku ruku ubija dijete, zaustavlja prirodnu evoluciju. Krist dakle pobjeđuje sve te hvalisave mozgove i postavlja dijete kao svrhu braka. Dok naprotiv moderan čovjek ne uzdiže toliko dijete, da ga stavi svrhom braka, već svrhu braka postavlja u nasladi, koristi, izživljavanju, iskorištavanju i drugim ciljevima. Tko dakle više cijeni dijete? Tko može reći: »našao sam dijete«?

Sreća

Anketa je pokazala, da se najveći broj onih brakova razvede, u kojima voljom roditelja nema djece. Anketa je također pokazala, da je pomisao na djecu spriječila mnoge, da ne zatraže rastavu braka. Djeca su dakle kao čvrsta nit, koja drži muža i ženu u zajedničkom životu.

Naša narodna mudrost govori: »Najveća je sreća u koljevci«. Ili: »Imam djecu, imam svoja krila«. Zar nije jasna sreća na majčinu licu, kada ona prvi put čuje, kako dijete tepa riječ »mama«. Nije li sretno očevo srce, kada ga na kućnim vratima dočekuju razdragana djeca? Ne ispunja li se srce roditelja srećom, kada pomišljaju, da u djeci imaju štap starosti, anđele, koji će za njih moliti? Nije li smijeh djece najljepša pjesma? »Čaša i djece nikad čovjeku suviše«, govori narod. Djeca neprestano proširuju dimenzije srca, ali i ispunjuju, pa tako čovjeka čine većim i sretnijim.

Uvjeren sam, da vi stupate u brak, da odgovorite Božjem pozivu. Vi ćete slijediti glas prirode. Vi sigurno volite one obitelji, koje se šire kao svijetlo, a ne one, što se gase poput svijeće. Vi sigurno volite one obitelji, iz kojih se razliježe pjesma, a ne one, iz kojih dopire bolni muk izumiranja. Svrha vam je obitelj, rasadište, a ne groblje života. Neka i vaša ljubav bude okrunjena obitelju, koja će biti za vas i za druge blagoslov Božji, život, sreća. Zato upravljamo Bogu svoje želje i svoje molitve. On neka h usliši! Za dobro vaše, i, ako Bog dade, vaše buduće obitelji.

ODGOJITELJI

Netko je rekao, da je život vještina, a bračni život najfiniji i najteži dio te vještine. Sklopiti brak, možemo proslijediti, jest vještina i sreća, ali najfiniji i najteži dio toga jest odgojiti djecu. Rađanje je djece prvotna, ali ne zadnja svrha. Rađanje je prva faza, odgajanje je druga faza jednog te istog procesa. Najprije je služba roditelja, onda odgojitelja. »Roditelji« se zovu po prvoj službi, ali je ta prva služba podređena drugoj: službi odgojitelja.

Mudrac je Diogen opazio, kako stanovnici grada Megare ulažu mnoge brige oko uzgoja ovaca, a malo pažnje posvećuju odgoju djece. Zato reče: »Volio bih u ovom mjestu biti ovan nego dijete«. Moderni čovjek radikalno brani svoja prava, na pr. posjed, plaću. On se brine, da ispuni svoje građanske dužnosti. Da li ga isto tako možemo pohvaliti, da brani svoja prirodna prava odgoja djece, ili pak pušta, da drugi kao najamnici ulaze u njegovo stado? Da li ga možemo pohvaliti, da ispunja svoju svetu dužnost odgoja djece, ili naprotiv, da je u tome posve nemaran?

Pravo roditelja

Suradnjom muža i žene dijete se nastani ispod majčina srca. Tu stanuje devet mjeseci. Hrani se zajedno s majkom, živi zajedno s njom. Nije lako ni zamisliti jedinstveniji način života. Jedan im je dah.

Iz ovoga je zaključak jasan. Roditelji imaju neotuđivo pravo, prvotno pravo odgoja djece. Dijete je dio tijela roditelja, krv njihove krvi. Cjelina ima pravo na dio, i to više ili manje, prema tome kako je dio ovisan o cjelini. Svakako ni jedna vlast ne može roditelje lišiti ovoga prava, jer bi trebala uništiti proces prirode, a to je nemoguće.

Svi drugi faktori odgoja dolaze kao drugotni faktori odgoja, podređeni pravu roditelja. Svaki onaj, koji odgaja djecu proti ispravne želje i pravo shvaćenih prava roditelja, čini nasilje nad roditeljima. On je otimač i kršitelj tuđih prava.

Ovo pravo stupa na snagu netom se dijete rodi, a za majku od časa, kada se dijete začne. To pravo gubi svoju snagu postepeno kako se dijete osamostaljuje. Kada je dijete već odraslo, samostalno, kada živi odjelito, roditelji uvijek čuvaju pravo savjeta, ukora svoje djece, a imaju pravo, da ih djeca poštuju i ljube, jer su roditelji počelo njihova zemaljskog opstanka.

Dužnost roditelja

Uz pravo nalazi se i dužnost. Kada se dijete rodi, ono je nemoćno. Bez roditeljske pomoći dijete bi umrlo. Netom počne rasti, odnosno prema stupnju razvoja, treba upriličiti i stupanj odgoja. Odmah treba početi odgojem. Pitala je neka majka jednog svećenika, da joj reče, kada će početi odgajati dijete. Svećenik zapita, koliko dijete ima godina. Četiri, odgovori majka. Svećenik završi: Zakasnili ste četiri godine, ako do sad nijeste odgajali dijete.

Dužnost je roditelja hraniti dijete. U prvom redu to je dužnost majke, jer prva hrana, koju dijete uzima, jest majčino mlijeko. Majčino mlijeko mu najbolje pristaje za pravilan rast i razvoj. Tako je priroda uredila. Uči nas priroda, uči nas Bog, da majka mora hraniti dijete svojim mlijekom, a djetinju dušu istinom, dobrotom, krepošću. Ako majka neće hraniti dijete iz umišljene bojazni, da ne bi izgubila svježinu, ili predade dijete drugome, da ga drugi odgaja, da joj bude lakše, ona griješi proti prirodi. Priroda će joj se, međutim, osvetiti. Takva lijena majka neće znati, što je čar majčine službe niti će okusiti, što je sreća majke u svojoj djeci. Kao što nema pravilne prehrane bez majčina mlijeka tako nema ni pravilna odgoja bez roditeljskog odgoja.

Ova dužnost odgoja traje i dalje. Dijete se, recimo, otrgne od majčina mlijeka. Ako dijete nema majke, makar imalo sve uslove za život, u njegovim će se očima uvijek zrcaliti tajna suza, što je rano ostalo siroče, po onoj narodnoj: »Bolja je i najgora majka nego i najbolja maćeha«. Djeca očekuju pomoć od roditelja, a oni su im dužni tu pomoć pružiti.

Dijete se razboli. Koga očekuje, da mu pomogne? Tko će mu pristupiti s najviše pažnje i topline? Pravi roditelji. Najamnici će pobjeći, ako ih uz djecu ne drži plata ili koji drugi obzir. Ali majka i otac, ako su pravi roditelji, neće zapustiti dijete ni u najgorim okolnostima, ni u najgoroj bolesti. Društvo na ulici često duševno upropasti dijete, a roditelji moraju ispaštati za takve zločine.

Nagrada

Pitao je netko seljaka starca, kako prolazi bez penzije. Starac odgovori: Bolje nego oni, koji imaju penziju, jer imam djecu, koja me vole i pomažu. Odgojena djeca su štap roditelja u starosti. To im je slatka nagrada. Kako je toplo, kako dira srce ono, što odrasla djeca dadu roditeljima, kao da im hoće barem nešto uzvratiti za probdjevene noći, za žuljeve na rukama, za znoj, što su oni za njih prolili.

Pitanje odgoja djece jest pitanje života i smrti čovječanstva. Odgojena djeca — sretno društvo, neogdojena djeca — propalo društvo. Kada je neki dječak odgovarao za kriminal, netko je dobacio, da bi na optuženičkoj klupi morao biti dječakov otac. Odgojeno je dijete ukras, nagrada, sreća roditelja, kao što je neodgojeno dijete njihova sramota i propast. Prema tome ni na ovom svijetu ne može nastojanje oko odgoja djece ostati bez nagrade. Tako je posao odgoja važan, da ga je Bog odlučio nagrađivati i na ovom svijetu zadovoljstvom i srećom roditelja.

Tko odgoji dijete, nek očekuje nagradu i poslije smrti. Kada vaša tjelesa budu počivala u grobu, očekivat ćete od djece utjehu molitve. Zar mislite, da vam onda što koristi i ono skupocjeno cvijeće, što vam možda djeca donesu? Ništa. Zar će vam duši biti lakše, ako vam posvete nekoliko minuta šutnje, kako šute mumije? Ništa. Ona žrtva, što je za vas budu podnijela djeca, one molitve, ona pokora, ono vježbanje u krepostima i dobre nakane namijenjene za vas, to je blago, to je vaša nagrada i poslije vaše smrti.

Ispunite se ponosom, mladenci! Vi uzimate na sebe veliku i svetu dužnost odgoja djece. Ne dozvolite da najamnici truju srca djece, koju će vam, ako Providnost blagoslovi, dati vaš bračni život. Stojte na braniku svojih roditeljskih prava, da vam nitko ne odgoji dijete proti vaših svetih nakana, želja,

običaja i nastojanja. Ako hoćemo, da zvijezda mira i sloge zasja nad našim obiteljima, pretvorimo ih u pravo kršćansko odgojilište. Ako hoćemo, da brojan narod zadrži i proširi svoju historijsku misiju, neka mladi parovi postanu svijesni i pokažu na djelu, da su pozvani od Boga i od prirode, da brane svoja prava odgajanja djece i da sveto vrše tu dužnost.

Dao vam Bog, da u djeci doživite blagoslov i nagradu na ovom i na drugom svijetu. Bog bio uvijek s vama!

TAJNA USPJEHA U ODGOJU

Vi, mladenci, preuzimate danas službu budućih roditelja, odgojitelja ali i učitelja. Za kuhanje, šivanje, računovodstvo i ostale službe postoje mnoge knjige i uputstva. Postoji međutim »umjetnost nad umjetnostima«, to jest, znanje odgajanja, ali o tom znanju ima malo pravih učitelja. Da li će samo onaj otac ili ona majka pravilno odgojiti dijete, koji su pohađali pedagošku školu ili koji kratki kurs za odgojitelje?

Vi, osim toga, danas stavljate temelje prvoj školi, vašoj budućoj obitelji, u kojoj ste vi prvi učitelji. Da je moguće prisluškivati na vratima kuća, čulo bi se, kako iz nekih kuća odzvanjaju udarci šiba. Iz drugih, opet, grme stroge riječi, zapovijedi, psovke, kletve. Od onamo čuješ, kako se ruše lonci, a galama ti zaglušuje uši. Onog naprotiv oca djeca očekuju na pragu kuće, penju mu se na vrat, on ih nosi i miluje. Kod onog drugog pak oca vlada strogi režim, te djeca stoje u kutu, šute; tu je vojna disciplina.

Kakvi ćete vi biti, ako vam Providnost udijeli djecu, to ja ne znam. Mogli biste reći, da će to biti, kad bude. Nije tako. Problematika se braka ne sastoji u svečanostima sklapanja braka. Teškoća se njegova sastoji u zajedničkom životu, u dužnostima toga života, a glavna je dužnost odgajanje djece. Danas, upravo danas, kada preuzimate službu roditelja, zajedno uzimate na sebe i dužnost učitelja. Danas, kada sklapate životni ugovor pred Bogom, taj Bog jamči vam sve potrebne milosti, da odgovorite pozivu, koji vas čeka. Znati odgojiti dijete, jest osobito potrebita milost. Budite dakle danas i vi i svi prisutni svijesni, da vam je potrebito znati i zavrijediti od Boga milost, da s uspjehom uzmognete odgojiti djecu, ako vam ih Providnost udijeli.

Kada biste me pitali, koje je najkraće uputstvo, koje bih vam želio dati, mislim, da bismo se složili u tome, da se u

odgoju treba držati mjere, umjerenosti, ne pretjerivati ništa. Tko brutalno ili odveć nasilno odgaja dijete, taj od njega stvara nervno bolesno biće. Ali isto je tako sigurno, da razmaženo odgojeno dijete postaje nesposobno za žrtve i napore, koje od njega traži život. Zaključak je očit. Treba se naime držati one: »Preko mjere nikakva dobra nije« i one druge: »Ne budi med, da te muhe raznesu, niti čemer, da se od tebe otruju«. U jednu riječ: »Bez mjere ili načina nema začina«.

Odlazna točka

Svi znamo, što su pionirski gradovi. Tu se djeca uče nekoj životnoj samostalnosti, kao da su odrasli. A znate li, tko ih je počeo prvi graditi? Jedan američki katolički svećenik, P. Flanagan. Katolička, dakle vjera može reći, da je jedan njezin sin u naše doba stvorio najmoderniju metodu dječjeg odgoja, to jest, postepenog dječjeg osamostaljivanja.

U vezi s time prva je norma odgoja: »Poštuj dijete«. Ne mislim, da mu se klanjate ili da ispunjavate njegove hirove. Poštivati dijete znači donekle se uživljavati u dječje »probleme«. Nikada dakle ne prezirati, nikada omalovažavati dijete. Kada vidiš, da se mirno igra ili sam sobom zabavlja, nemoj ga prekidati, jer to je za njega važno isto tako, kao što je za tebe važno, da doznaš, koja je cijena raznim artiklima na tržnici. Mudro je rekao jedan umnik, da je velika krivica odgojitelja u tome, što hoće, da se mladeži dopadne ono, što se sviđa njima, starijima ili zrelijima, da se život mlađe osobe ne razlikuje od života odrasle, i da nestane razlike u ukusu i željama (Leopardi).

Malo riječi

I oni, koji nemaju svoje djece, ipak dolaze u kontakt s djecom. Svi bi, ipak, bili izravni ili neizravni odgojitelji djece morali znati, da za odgoj treba malo riječi. Dijete živi brzo. Dijete nema vremena slušati duga razlaganja. Ono rado sluša priče, gleda slike, hrani se predočbama mašte. Nemoj ga prisiljavati da se dugo bavi jednim te istim predmetom, jer mu to dodije. Ono traži raznolikost.

Nije, uputno pred djecom gomilati riječi, puno govoriti. Nemoj prisiljavati dijete, da uči duge molitve, da sluša njemu nerazumljive i duge propovijedi, da dugo stoji u crkvi, ako mu je dosadno, jer se može dogoditi, da će smetati tebi i dru-

gima, ili će moliti, da sve to brzo svrši, da uzmogne nastaviti sa svojim poslom, naime igrom.

Zorna djela

Predoči djetetu jasne riječi, zorne slike, konkretna uputstva. Eto pravila odgoja. Kada dijete pogriješi, opomeni, uputi, osokoli, ukori, do potrebe i kazni, ali kaznom, koja odgovara spolu, dobi i razvoju. Slomi u njemu jogunastu, tvrdoglavu, svadljivu ćud.

Ističem, što rekoh: budi kratak, jasan, konkretan. Čuo sam upravo prošlih dana ovaj događaj. Dijete došlo kući i priča majci, da je čulo od nekog mudrijaša, da je crkva štala, a da u njoj stoje svećenici i kradu novac. Majka je poslala dijete sa starijim bratom u crkvu. Kada se dijete povratilo, zapitala ga je, da li je bio u štali. Dijete odvrati: »Ne, sve je lijepo i čisto, veoma čisto, a jedan dečko je obilazio i tko je htio dati koji dinarčić, dao je, a tko nije htio, nije dao«. To je primjer jasnog odgoja. Majka nije potrošila ni jednu riječ, a dijete je postalo svijesno neumjesnosti napuhanog mudrijaša.

Primjeri

Djeca više uče očima nego ušima. Dijete rado oponaša, zato je potrebno, da pred sobom ima uvijek ispravne primjere, koje će moći slobodno oponašati. Kako će roditelji moći tražiti od djece, da ne govore ružne riječi, da ne psuju, da ne vrijeđaju, ako oni sami postupaju protivno? — Dijete ušlo u školu i oslovi učitelja nazivom »majmune«. Učitelj ga ukori, ali dijete se opravda, da tako njegova majka zove tatu.

Primjer je roditelja kao neki fluid, kao neka atmosfera, koja ispunja dušu djeteta posebnim čarom. Netom uđeš na vrata koje obitelji, odmah osjetiš, koji duh unutra vlada. Dovoljan je jedan pogled, suočenje, malo riječi. Pa i kad nema djece, svaki će posjetilac opaziti, koja atmosfera vlada u kući, jer se dobro ne može sakriti, a zlo još manje.

Što ćete činiti?

»Mamice, je li Bog sve stvorio?« — »Jest, dušo, sve«, odgovori mama. — »I nebo, i zemlju i sve što je lijepo?« — »Da« potvrdi majka. — »A je li stvorio tvoje srce?« — Majka nije

odgovorila. Nije znala, nije mogla odgovoriti, jer je dijete odmah nastavilo: »Onda mu je to bilo najteže stvoriti«.

Majčino srce! Očevo srce! Prava ljubav, koja želi dobro, čini dobro i savjetuje dobro. Ljubav, koja se žrtvuje, naći će uvijek pravu mjeru, neće pretjerivati. Ne krije se, dakle, tajna odgoja u knjigama već u srcu prave majke i pravog oca, kršćanske majke i kršćanskog oca.

Molite danas, mladenci, molimo svi mi s vama, da ovaj sakramentalni obred, koji sada obavljate, postane vama izvorom svih milosti, potrebnih za vaš novi život, napose milosti potrebnih za pravo, kršćansko odgajanje djece, ako vam ih Bog udijeli. Zato se kršćanski brak i zove sakramenat, jer označuje i dijeli potrebne milosti. Od vas se traži, da ne stavljate zapreke silasku tih milosti, već da svojim životom i djelovanjem primamite što brojnije i što jače darove s neba, da budete sretni vi međusobno i vi zajedno s vašom djecom u pravoj kršćanskoj obitelji. Tako neka Bog dade!

ZNAK VJERNE LJUBAVI
(Prsten)

Stara mitološka priča iznosi, da je neki buntovnik htio oteti vatru s ognjišta bogova. Tu su drskost bogovi kaznili, pa je krivac morao stati prikovan na nekom brdu. Bio je kasnije, doista oslobođen po nekom heroju, ali je morao na ruci nositi željezni kolutić kao znak, koji će ga podsjećati na zasluženu kaznu za svoj zločin. Taj kolutić označivao je lanac, kojim je bio privezan. U njemu je bio znak muka prošlosti i opomene za budućnost.

Vi ste, mladenci, također donijeli dva kolutića, dva prstena. Nijesu od željeza već od plemenitijih kovina. Ti kolutići nijesu određeni, da svjedoče o kazni i prokletstvu već o blagoslovu i o vjernoj ljubavi. Vaš će vjenčani prsten govoriti o slatkim trenucima mladih dana. Podsjećat će vas na dan vjenčanja, na dane sreće. Taj će prsten pričati o stanju duše nezamagljene sumnjom, o životu neogorčenom čemerom nesloge. Opominjat će vas dužnosti vjerne ljubavi. Taj će prsten na vašoj ruci i u grobu govoriti: »Ljubav je jaka kao smrt«.

Jest, prsten nose biskupi, učeni teolozi i drugi. Nose ga i male curice. Ovaj prsten na rukama malih curica malo mi se sviđa, jer se tek privikavaju na nj, a prsten ne smije biti kao igračka ili neka obična stvar, već mora služiti kao uzvišeni predmet prava i dužnosti. Prsten označuje neku vezu, pa prema tome nije uputno, da na rukama djevojčica govori o vezi, kad ta veza ne postoji. Na vašim rukama, mladenci, on će biti blagoslovljeni, sveti predmet, stavljen u duhu sakramenta sv. ženidbe. Takvim ga morate i smatrati.

Znak veze

Pri obredu sklapanja braka sve nam govori o vezi, koju brak stvara između muža i žene. Svećenik obavije ruke mladenaca svojom posvećenom štolom. Ovo obavijanje znači vezivanje i to svetom vezom, posvećenom vezom. To je kao neko postavljanje pečata na ruke, na život, na tijelo. Nitko ne smije više tu vezu prekidati, nitko tu svetinju pogaziti. Štola je znak utisnute svetosti, trajnosti, posvećenja. Odsada unaprijed vaša tjelesa svakomu govore: Ne diraj me, Božja sam svojina, predana mome životnom drugu na čuvanje!

Prsten vezuje prst, a prst je opet zaštićen prstenom. Ljubav čuva tijelo, a tijelo štiti vjerna bračna ljubav. Potrebna je zato pomoć Božja. Pri blagoslovu prstena moli se, da volja, život i djelovanje mladih zaručnika bude uvijek vezano uz Boga i uz Božju volju. Ako se oboje budu držali čvrsto volje Božje, to jest, njegovih zapovijedi, zacijelo će biti i međusobno zaštićeni, jer će ih vezivati i štititi Božje zapovijedi. Bog hoće da bračni drugovi budu vezani do groba.

Mladenci jedan drugomu natiču prstene. Tako ste učinili i vi. Taj prsten nije samo znak veze tijela, on označuje još više vezu vaših duša. Jedan vezuje drugoga, a oboje se vezujete na vjernu ljubav do groba. Jedan drugomu ste zajamčili ljubav. Prsten na vašim rukama podsjećat će vas na zakletvu, čvrsto, sveto obećanje, da ćete stati zajedno do groba. I Boga ste pozvali za svjedoka vašoj preuzetoj dužnosti vjerne ljubavi. S Bogom se ne može šaliti, a još manje izrugivati. U Bogu ste obećali, Bogu ste se vezali. Neka vam o tome govori prsten.

Samo htjeti!

Vjernost je danas rijetkost. Netko je rekao, da je lijepa i istodobno vjerna žena rijetkost, kao što je rijetkost savršeni prijevod kojeg pjesničkog djela. Prijevod, ako je vjeran, obično nije lijep, ako je pak lijep, nije vjeran. Tako, govore, i žena: ili je lijepa, a nevjerna, ili vjerna, a nije lijepa.

Kršćani ovako ne govore. Vjernost se ne smije mjeriti po stupnju ljepote, jer je vjernost krepost, stroga dužnost, koju volja mora prigrliti i prakticirati. Vjernost obvezuje svakoga, tko se na nju obvezao. A na vjernost se obvezuje svaki, tko sklapa kršćanski brak. — Dogodi se, da lijepa žena ucjenjuje muškarca, da bogati muškarac ucjenjuje ženu. To nije ljudski, a najmanje kršćanski. Prsten opominje na to, da je ruka, kakva bila da bila, vezana, a s njom tijelo i duša. To je veza vjerne ljubavi. Da se ta veza očuva, nije

dovoljno metnuti na ruku prsten, već treba htjeti čuvati tu vjernost; i moliti se Bogu, da pomogne u tom poslu .

Kako je daleko ova vjerna ljubav od slijepog fanatizma! Kršćanska je vjernost promišljena, svijetla i topla, to je sveta dužnost. Eno vam primjera u sv. Ljudevitu, kralju Francuske. On je dao urezati u svoj i ženin prsten križ u vijencu lijera i ivanjskog cvijeća. Lijeri su označavali francusku krunu, a ivanjsko ga cvijeće podsjećalo imena ljubljene žene, Margarite. Pod tim znakom bile su urezane riječi: »Bog, domovina, Margarita«. Nije lako naći savršenije sinteze, dublje pouke za kršćanske bračne drugove.

Kao što je, dakle, potrebno htjeti slijediti Božju volju, žrtvovati se za domovinu, tako je potrebno radikalno htjeti vjerno ljubiti svoju ženu i svoga muža. Poslije Boga i domovine žena i muž mora biti najveći predmet ljubavi.

U blagoslovu se prstena moli i za mir između bračnih drugova. Mir je plod ljubavi, mir je izvor sreće i zadovoljstva. Tko vrši volju Božju, vjerno će ljubiti svog bračnog druga do groba. Mir je pak djelo dobre volje. »Mir ljudima dobre volje« to jest, bračni drugovi ne mogu sačuvati mir i slogu, ako nemaju volje, ako ne nastoje doista taj mir sačuvati.

Znak veličine

Kada je sv. Pijo X. postao biskupom, pokaza svojoj majci prsten, na kojemu su blistali dragulji. Ali majka se nasmije, prinese k sinovljevim ustima svoj vjenčani, srebrni prsten i reče: »Sine, bez ovog srebrnog kolutića ne bi sada tvoju ruku resio taj lijepi prsten«. Doista, bračni je prsten stvaralaštvo, plodnost svete veze. Prsten je znak i faktor obiteljske sreće, plodnosti kućnog ognjišta. Bez bračne vjernosti i ljubavi nema obitelji, nema naroda.

Nosite bračni prsten do groba. Budite radikalno vjerni prema onoj narodnoj: »Dok smo, nek smo, kad umremo, nek se spominjemo«. Samo Bog može biti dostojna plaća za sačuvanu vjernu ljubav do groba. Što će vam ljudske nagrade, kad su to samo prolazne dječje igračke. Prsten u grobu označuje i onu vezu, radi koje je vječni Sudac sudio bračne drugove na smrti.

Vi, mladenci, uznastojte svim silama čuvati tu vjernu ljubav. Odbacite sve, što bi moglo nju prekinuti ili joj smetati. Nosite prsten kao znak pobjede, a Bog neka bude vaša plaća vrlo velika. — Tako budi!

VJERUJTE JEDAN U DRUGOGA

Pšenica je plemenita biljka, ali usred nje uzraste i kukolj. I ruža nas opija svojim mirisom, ali nas i ubode svojim trnjem. Sladak je napitak iz pehara života, ali nam na dnu često puta pruži gorki ostatak. Što je kukolj u pšenici, trn u ruži, gorčina u slatkom napitku, to je ljubomora u bračnom životu.

Netko je rekao, da je ljubomora sestra ljubavi. Da, ali onako je ljubomora sestra ljubavi kao što je đavao brat anđelov ili kao što je izrod plod plemenita roda. Ljubomora je dakle izrod, falsifikat, najlošiji surogat prave ljubavi.

Je li istina, da nema prave ljubavi bez ljubomore? Očito je, da su bračni drugovi dužni čuvati svoje jedinstvo i svoju vjernost. Ako ćemo ovu revnost oko čuvanja te ljubavi nazvati ljubomorom, onda je istinito reći, da ne smije biti braka bez ljubomore. U tom je smislu istinita opaska jednog mislioca, da, naime, žena rijetko oprašta mužu, ako je ljubomoran, ali da mu nikada ne oprašta, ako nije ljubomoran.

Obično mi govorimo o ljubomori u lošem smislu. Ljubomornim nazivamo onoga bračnog druga, koji tako čuva jedinstvo, isključivost, zajednicu sa svojim bračnim drugom, da postaje tlačitelj, mučitelj, okrutnik prema svome bračnom drugu. Ne dozvoljava svome bračnom drugu niti to, da dade oduška zakonitim osjećajima prema dobročiniteljima, prema roditeljima, niti da iskaže znakove građanske pristojnosti prema znancima, da ih pozdravi ili posjeti. To je eto ta ljubomora ili bračna zavist.

Odakle izvire?

Neka se ljubitelji medicine zabavljaju time, da istražuju, da li ljubomora dolazi od nekog melanholičnog ili depresivnog temperamenta. Medicina će reći, da je ljubomora koji

put posljedica paranoje, neke opsesije, alkoholizma, senilizma i drugih uzroka.

Mi, kao ljudi i kao kršćani, računamo samo na ljudsku volju. Za nas je važno, da li je taj čovjek i koliko je samoodrediv. Prema tome mjerimo i njegovu odgovornost. S tog stanovišta otkrivamo, da ljubomora nastaje na bazi egoizma. Ljubomoran bračni drug tako pretjerano sebe ljubi, egoistički ljubi, da sebi sve podređuje, da druge tlači, zato ne dozvoljava, da njegov bračni drug pokaže ni najmanju vezu s drugim ljudima, pa ni s onima, s kojim je vezan krvnim, prijateljskim, društvenim ili poslovnim vezama. Ljubomoran čovjek tako pretjerano sebe ljubi, da zapostavlja i volju Božju i njegove zapovijedi, jer tlači svoga bračnog druga, iako mora znati, da njegov bračni drug ima ista osnovna ljudska i bračna prava kao i on. Očito je dakle, da ljubomora pokazuje više nego ijedna druga strast, da ljubomoran čovjek pretjerano voli sama sebe.

Posljedice?

Lako ih je uočiti i nabrojiti, ali teško podnositi. Ljubomoran bračni drug ima bolesna osjetila, halucinira, vidi i čuje, što ne postoji. Ako vjetar fijuče, on misli, da ljubavnik ili ljubavnica zove njegovog bračnog druga na sastanak. Ljubomoran bračni drug trpi od »anemije«, duševne bljedoće, izjeda se suvišnim brigama. Ljubomora je ponor, depresija, očaj, pakao. Ljubomora naginje na laž, uvećava svaku sitnicu. Ljubomora može najplemenitije stvorenje pretvoriti u smiješnu, bjesomučnu zvijer. Tako je okrutna, da uživa u mučenju. Ljubomoran bračni drug otuđuje od sebe drugog bračnog druga i silom ga čini neiskrenim. Radi ljubomore lako dođe i do rastave.

Protulijek?

Kao što se ljubav prema Bogu temelji na vjeri u Boga, slično se i bračna ljubav temelji na povjerenju ili vjeri bračnih drugova, kojom jedan drugomu vjeruju. Na pragu vašeg novog života stavite, mladenci, pred svoje oči starog Abrahama. Imao je otići u novu zemlju, ali nije znao ni kuda ni kamo. Ipak, on je vjerovao i spasio se (Heb. 11, 8). Vas čeka nova zemlja, zemlja zajedničkoga bračnog života. I ta zemlja ima nejasnoća, zakutaka, stramputica, ponora. Što morate činiti?

U nekim starim obredima vjenčanja svećenik pita svakoga od bračnih drugova: »Što poklanjaš svome životnom drugu?« Ovaj odgovara: »Da ću u njega (u nju) vjerovati«. Isto tako u nekim anglosaksonskim crkvama govori zaručnik zaručnici i obratno: »Ja N. N. uzimam tebe N. N. da budeš moja žena (muž) u sreći i u nesreći, u bogatstvu i u siromaštvu, u bolesti i u zdravlju, dok nas smrt ne rastavi, i zato ti darivam to, da u tebe vjerujem«.

Eto, dakle, protulijeka. Uzmite štit, svijetlo, snagu međusobne vjere, povjerenja. Na tom ćete slijedu naći put zadovoljstva i sreće. Razumljivo je, kolikogod se preko sitnica mora prelaziti, toliko preko značajnih prestupaka nijedan bračni drug ne smije prelaziti, i to u ime zadane riječi, zakletve, ugovora i sakramenta. Povjerenje dakle ne smije biti slijepo već temeljeno na kreposnom raspoloženju jednog i drugog bračnog druga.

Zaključak?

Otišla mlada žena ciganki, da joj gata. Ciganka izmišljala i zaključivala što je znala i mogla bolje. Ništa međutim ne reče o nekoj ženskoj osobi, koja bi na njena muža »vrebala«. Ljubomorna žena je željela čuti upravo to. Kada je ciganka opazila, što žena želi, ubaci malu sumnju o nekoj dalekoj osobi, koja vješto, ali iz daleka, pravi zasjede njenom mužu, jer ga voli. Ova izjava ciganke, koju je sama mlada žena njoj sugerirala, bacila je mladu ženu u takovu sumnjičavost, da je bračni život postao paklom.

Odbacite, mladenci, svaku neopravdanu sumnjičavost, a oboružajte se pravom ljubavlju. Zajamčite jedan drugomu vjeru, povjerenje, pa koraknite neustrašivo na novu stazu života. U tom ćete povjerenju posjedovati dušu i srce jedan drugoga, jer povjerenje je mamac za srce, a zahtjev ljubavi. Ne ćete se pokajati već blagoslivljati svaki napor, svaku žrtvu. Neka vam pomogne svojim zagovorom osobito ona, koja je »povjerovala«, a to je Marija. Neka vas ne smetu poteškoće, ne udalje žrtve već jakom vjerom, pouzdanim ufanjem i žarkom ljubavi penjite se prema brdu sreće. Marija zna za boli duše. Zar ćete prestati nju zazivati? Ona je posrednica svih milosti, i zar se nadate bez nje nešto postići? Zazivajte je, a Bog će na njezin zagovor uslišiti sve vaše molbe. Tako neka bude!

ČUVAJTE BRAČNU SREĆU

Stara priča iznosi, da se u nekom kazalištu predstavio predstavljač pred publiku s točkom izvan programa. Kladio se sa svim prisutnima, da će pogoditi, što svaki od njih želi. Vjerujem, da su mnogi pomislili, da je to nemoguće pogoditi. A ipak je pogodio. On reče: »Svaki od vas želi biti sretan«. Pogodio je stoposto. — Sreća je prva želja, koju sisamo s majčinim mlijekom. »Biti sretan« predstavlja želju, koja nas ni u starosti ne ostavlja. Ta želja svakoga pokreće na sve što čini. Ona tjera samoubojicu na samoubojstvo, jer se nada, da će mu smrt otvoriti vrata sretnijeg života.

Nažalost, ta je sreća prkosna poput djeteta, nestalna poput plahe djevojke, prolazna poput sjene, varava poput fatamorgane, krhka poput stakla. Ako komu i pokaže svoje lice, ako koga usreći pa i za kratko vrijeme, nikada se ne pokaže onakvom, kakvom je netko zamišljao ili želio. Ako pak ta sreća nekoga počne pratiti, redovito ne ostaje dugo, jer »svaka sreća za vremena, a nevolja redom ide«.

Pretjerano bi ipak bilo reći, da se čovjek nikada ne osjeća sretnim. Providnost je i to mudro uredila, da gdje je nesreća bude i sreće. »Kolika je nizbrdica, tolika i uzbrdica«. Ili: »Koliko uzgorica, toliko i nizgorica«. Sigurno je, da na pragu bračnog života vi očekujete sreću. Imate pravo, potpuno pravo.

U braku je sreća

Vaše su se sanje ispunile. Kada se želja ispuni, čovjek se osjeti sretnim. Želja je kao oluja u srcu, ispunjenje želje je tišina i mir. Vaše je srce toliko puta nemirno kucalo, sada se smiruje, jer će udarati unisono s još jednim srcem i to do groba. — Ugodno je osjetiti, da se nalazite u zajednici

sa srodnom dušom i srodnim srcem. Vi se ukrcavate u jednu lađicu, zajedno ćete ploviti do groba. Taj je osjećaj izvor neke sreće, jer ćete jedan drugoga pomagati, upotpunjavati, usavršavati. — Sreća je i u tome, da danas osnivate rasadište novog života, da stavljate temelje svetištu jedne nove obitelji. Osjećate se sretnima, što preuzimate na sebe službu širitelja ljudskoga roda, odgojitelja budućih pokoljenja, prenosioca kulturnih tekovina na budućnost. — Sretan si, mladenče, što ti se omogućuje, da pokažeš svoje stvaralaštvo, svoju snagu, marljivost u radu, svoje očinstvo. Sretna si, mladenko, što se osjećaš zaštićenom, pozvanom na prijesto kućnog ognjišta kao kraljica, kao anđeo mira, kao svećenica kućnog hrama.

Čuvajte tu sreću

»Ako je Bog dao, nije zapisao«. Mudra je ta narodna poslovica. Zato nam ista narodna mudrost govori: »Drži sreću objeručke, kad ti dođe i do jedne ruke«. Ili: »Pritisni sreću, dok nije otišla«. Bog doista sa svoje strane ne ostavlja nikoga, tko prije njega ne ostavi. Ali čovjeka obuzima strah, da ne ostavi Boga, jer onda je otvoren put nesreći.

Treba dakle sreću čuvati. Promišljate, kako je sreća u ljubavi, u slozi, u vršenju bračnih dužnosti, osobito u vjernosti. Nastojte se suživljavati jedan s drugim, udovoljavati jedan drugomu u svemu, što se ne protivi Božjem zakonu. Živite jedan s drugim dušom i tijelom, i tako će srce naći oduška i osjetiti sreću. Bez ovih nastojanja ne možete govoriti, da ćete čuvati bračnu sreću, a uz ova nastojanja ta će vam sreća biti nagradom.

Tko ne nastoji čuvati tu bračnu sreću, ona će lako pobjeći. Uozbiljite se i na samu pomisao kako izgleda brak, iz kojega je nestalo sloge i ljubavi. To je pakao. Zar nije pakao hodati po razvalinama minule sreće? Sjećati se sretnih dana u danima nesreće? Dobro se najviše cijeni onda, kada se izgubi. Da nikada ne izgubite tu bračnu sreću, odlučite, da ćete je svetom ljubomornošću čuvati.

Za to se ne traže herojska djela. Pokaži, mladenko, mužu, kada se vraća kući, malo raspoloženja, nježnosti, brige. Pokaži, mladenče, svojoj ženi malo pažnje, poštovanja, razumijevanja i brige. A kao najljepši dar: jedan neka nastoji ispunjati pametne i zakonite želje drugoga. To vam je dužnost, to morate, a to će vas još više približavati i učvršćivati u vašoj bračnoj vezi.

I opet, neka nam narodna mudrost reče svoju: »Bog dijeli sreću, majka sirutku, baba kolače«. Bog dijeli sreću, jer od njega je sve. On podiže i obara, oživljuje i usmrćuje. On dijeli sreću, jer od njega je svako dobro. Dijeli sreću i u nesreći, jer daje jakost, da se i nesreća ustrpljivo podnese. Bog dijeli sreću, jer je i život i smrt u njegovim rukama. On je svemu kraj. On može i u danima sreće i u danima nesreće reći: Dosta je!

Kolikogod bili sretni, uvijek promišljajte, da »prolazi obličje ovoga svijeta« (I Kor. 7, 31). Iznad prolazne, varave zemaljske sreće nalazi se neprolazna, potpuna, stalna, nebeska sreća u Bogu. Bilo bi ludo radi zemaljske izgubiti nebesku, radi prolazne izgubiti vječnu.

Koji će epilog imati ta vaša sreća? Ja želim, da jednoga dana uzmognete doći vedra čela pred sudište vječnosti. To će biti onda, ako iza sebe budete imali ispunjene dužnosti; podnesene žrtve i kada se na vas budu mogle odnositi riječi: »Štogod zaištemo, primit ćemo od njega, jer zapovijedi njegove držimo i činimo, što je njemu ugodno« (I Iv. 3, 22). Kada budete mogli na ovoj zemlji tako reći, budite uvjereni, da je vaša sreća na vrhuncu.

Iza toga ostaje još samo jedno, da vam Svemogući zamijeni sreću ove zemlje sa srećom nebeskom, ovu prolaznu s neprolaznom, ovu nepotpunu s potpunom. To su moje želje. Za to molim Boga, a on neka usliši mene i vas.

TRAJNI SAKRAMENAT

Nema naroda na zemlji, koji ne bi proslavio obred sklapanja braka nekim posebnim slavljem. Za bogataše to slavlje ne znači mnogo, jer im je svaki dan pir ili gozba. Jedu obilno i po izboru, slušaju glazbu i uživaju sve, što im bogatstvo može pružiti. Zamislimo naprotiv svadbu ili pir siromaha. Siromah upravo štedi za taj dan sve, što najbolje ima. Možda posti i gladuje prije toga dana, ali toga dana jede, pije, veseli se. Taj se dan mora zapamtiti. O njemu moraju govoriti svi prisutni i pričati potomstvu.

Moramo ipak konstatirati, da je današnji svet pomalo izgubio smisao i osjećaj za to slavlje. Što današnji čovjek ne zna? Ne zna se pravo, iskreno, nepatvoreno, na nevin način veseliti. Današnji čovjek radost pretvara u razuzdanost, dostatnost pića u pijanstvo, a dostatnost hrane u proždrljivost. Potrebno je vratiti čovjeku tu autentično ljudsku osobinu, naime, da se nauči veseliti na čovjeku vlastiti način, kreposno.

Ne znam kako bilo veliko veselje pri sklapanju braka, ipak ono prođe. Ručak prođe. Rasvjeta se ugasi. Glazba utihne. Bijela koprena pređe na drugu glavu. Svatovske pjesme počnu odjekivati po drugim dvorovima. Nije li ta prolaznost svadbenog slavlja svršetak jedne iluzije? Nije li ta bučnost uvod u novu tragediju? Nije li ta opojnost narkoza za dugu, mučeničku operaciju života u braku?

Nemojmo oponašati pesimiste. Ne bacajmo gorčinu gdje ne treba, i onako će ta gorčina možda sama doći, ali se nemojmo niti nerazborito zanositi onim, što po naravi brzo prolazi. Ne hvatajmo se sjene niti puštajmo zakonite radosti, koje nam Bog daje na raspoloženje.

Obred je sklapanja braka svršio, ali sakramentalni karakter ovoga čina traje do groba. Približili ste se oltaru više nego za primanje drugih sakramenata. Posvetili ste se. Odsada ste nosioci nebeskih vrednota. Vi odsada imate pravo na posebne milosti, vlastite ovom sakramentu.

Iako je dakle obred svršio, traje sakramentalno obilježje. Traje osim toga dužnost ljubavi i vjernosti do groba. »Što je Bog vezao, čovjek neka ne rastavlja« (Mat. 19, 6). Ove riječi nekako zaodjevaju obred vjenčanja i život vjenčanih osoba u ruho vječnosti. Time ovaj prolazni, kratkotrajni život nosi u sebi nešto trajno. Vrijeme nas prenosi u vječnost. Ženidba je početak vječnosti. Ona nadilazi vrijeme i njegovu prolaznost.

Ostaje, nadalje, u vama pravo na pomoć s neba. Bog je obećao pomoć, a on se ne iznevjerava svojim obećanjima. Imate pravo, da vam pomogne, ako morate jedan drugoga razumjeti, a to vam je teško. Pomoći će vam, da se podnosite, kada je to teško, kada izgledate jedan drugomu nesnošljivi. Ojačat će vas, da vas ne primami tuđa ljepota, da vas ne osvoji tuđa draž, da vam ne zaslijepi oči tuđe imanje ili bogatstvo. A koliko vam je potrebna milost Božja zato, da vas tijelo ne odvuče u vrtlog nedozvoljenih naslada! Posebno je potrebno, da vas pomogne Bog, kako biste ostali vjerni u bolestima, u neimaštini, u starosti. Sva, dakle ta prava, da vam Bog pomogne, ostaju kroz sav vaš život, poslije nego li je svršio obred sklapanja braka.

Ostaje vam još i dužnost, velika, sveta dužnost. Vi izgovarate riječ: HOĆU. To znači, da vi izrazujete svoju jaku volju i odlučnost. Ovaj »hoću« znači: nastojat ću čuvati vjernost svome drugu, ljubiti ga pravom bračnom ljubavi ispunjati zapovijedi Božje, ostati uz svog bračnog druga kao Krist uz Crkvu i biti spreman za bračnog druga dati svoj život. Povedite se za Kristom, o komu govori sv. Pavao, »da nije bio — da i ne, — nego je bio u njemu — da —« (II Kor. 1, 19). Tako isto i vi morate biti ljudi »DA«. Ljudi karaktera, vjernosti, ljubavi, požrtvovnosti. Ne očekujte samo pomoć od Boga već nastojte i sami oko toga, da tu pomoć zavrijedite. Geslo neka vam bude: Raditi na izgradnji bračne sreće kao da sve ovisi o vama, a moliti Boga za nju, kao da samo o Bogu ovisi. Bog će, bez sumnje, pomoći, da vaše nastojanje bude olakoćeno, plodno, korisno za nebo i za zemlju.

Sva će vremena pričati ganutljivu povijest o Tobiji i Sari. Oni su početak bračnog života tako posvetili Bogu, tako ga nadnaravno intonirali, da su tri dana zajedno najprije proveli u molitvi, kao da se spremaju na najveći, najsvečaniji liturgijski čin (Tob. 8, 4—9). Ta tri dana kao da su dani duhovnih vježaba, koje se obavljaju prije prihvata teške i odgovorne službe. I Krist je prije nastupa u svijet bio u pustinji. Eto nam primjera Tobije. Kršćanski bi supruzi morali započeti bračni život nekim kratkim duhovnim vježbama.

Tako početi, tako proslijediti. Kako je oprečna i nezahvalna praksa onih bračnih drugova, koji se više do smrti ne ispovijedaju niti pričešćuju! A dužnost je, sveta dužnost, da ovako, kako ste sada ovdje zajedno, češće dođete opet zajedno do oltara, da obnovite u duši bračni zavjet, da se sastanete u molitvi, da se ojačate »kruhom jakih«, da čujete riječ Božju, koja će razjasniti nejasnoće vašega života.

Proslijedite dakle vjerskim životom. I tako naučite djecu. Divan je to prizor, kada roditelji drže na krilu djecu u crkvi ili ih vode do oltara, po crkvi, da se upoznaju i da se sprijatelje s crkvom. Sav se čar i milina, glazba i riječitost nalazi u onim djetinjim naivnim riječima, kojima dijete na odlasku pozdravlja: »Papà, Isuse, papà«. — Ovaj naivni pozdrav i poljubac rukom jest cvijet i miris nevinosti, odraz neba u baruštini grijeha, gromobran proti strijela srdžbe Božje, jarbol spasa u oluji života njegovih roditelja.

Vi i vaša djeca zajedno u crkvi! Nije li to kao neka slika putujuće nazaretske obitelji? Tako proslijedite do groba. »Svojoj dragoj ženi do ponovnog sastanka« — tako je glasio natpis na grobnoj ploči uklesan od muža svojoj pokojnoj ženi. Eto: njihova vjera, ljubav i vjernost prelaze granice vremena, svladavaju granice groba. Ženidba po vjeri svladava prolaznost. Ona se opire zakonu smrti, ona pobjeđuje. — I vama želim, da vaša vjerna ljubav pobijedi vrijeme i prostor, da se prebaci u vječnost, da budete vječno i potpuno sretni. Tako budi!

SADRŽAJ

	Str.
Graditeji svetišta	5
Veličina koja straši	8
Svetinja	11
Sakrament	15
Katolički brak	18
Jedan život	22
Sveta dužnost	25
Bračna ljubav	29
Jedinstvo	32
Do groba	35
Sretan — nesretan brak	38
Nosite breme jedan drugoga	41
Jednaka prava	45
Nije u braku sve dozvoljeno	48
Zašto sklapate brak	52
Odgojitelji	56
Tajna uspjeha u odgoju	60
Znak vjerne ljubavi	64
Vjerujte jedan u drugoga	67
Čuvajte bračnu sreću	70
Trajni sakramenat	73